

Entrevista

Jaume Mateu

ArtJosep Maria Alaminos:
Robert Ferrer Martorell:
geometries orbitants**Dossier**L'Obra Cultural Balear:
50 Anys fent país

Coll d'en Rabassa

Albuera, 1 · 07007 Palma
Tel. 971 490 354
bibcoll@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dimarts i dijous també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Cort

Pça. de Cort, 1 · 07001 Palma
Tel. 971 225 962
bibcort@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Gènova

Barranc, 22 · 07015 Palma
Tel. 971 405 481
bibgenova@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Indioteria

Gremi Tintorers, 2 · 07009 Palma
Tel. 971 207 505
bibsaindioteria@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Joan Alcover

Joan Alcover, 28 · 07006 Palma
Tel. 971 771 724
bibjalcoverl@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Josep M. Llompart

Emperadriu Eugènia, 6 (S'Escorxador) · 07010 Palma
Tel. 971 753 942
bibjmllompart@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h i de les 16 a les 20 h

Molinar

Xadó, 3b · 07006 Palma
Tel. 971 247 649
bibmolinar@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Olivar

Plaça de l'Olivar, edifici Mercat de l'Olivar,
1ª planta · 07002 Palma
Tel. 971 726 580
bibolivar@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 8 a les 14 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Rafal Vell

Joan Estelrich Artigues, 50 · 07008 Palma
Tel. 971 474 414
bibrafaelvell@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Ramon Llull

Institut Balear, s/n · 07012 Palma
Tel. 971 299 260
bibramonllull@a-palma.es
De dilluns a divendres de
les 8.30 a les 20.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Sant Jordi

Pau Bouvy, 31 · 07199 Palma
Tel. 971 742 036
bibsantjordi@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Santa Catalina

Fàbrica, 34 · 07013 Palma
Tel. 971 286 069
bibstacatalina@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Canaves

Plaça de la Sitja, 4 · 07012 Palma
bibsoncanaves@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Cladera

Cala Mitjana, 41 · 07009 Palma
Tel. 971 470 839
bibsoncladera@a-palma.es
Dilluns i dimecres de 9 a 13.15 h
De dilluns a divendres de les 15.30 a les 21 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Son Ferriol

St. Joan de la Creu, 43 · 07198 Palma
Tel. 971 429 856
bibsonferriol@a-palma.es
De dilluns a divendres de les 16 a les 21 h
Dilluns i dimecres també de les 10.30 a les 13.30 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

Son Forteza

Sant Isidre Llaurador, 25 · 07005 Palma
Tel. 971 243 983
bibsonforteza@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Gotleu

Josep Garcias 2b · 07008 Palma
Tel. 971 273 507
bibsongotleu@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Rapinya

Catalina March, 4 A · 07013 Palma
Tel. 971 792 337
bibsonrapinya@a-palma.es
Dilluns i divendres de les 9 a les 15 h
Dimarts, dimecres i dijous de les 15 a les 21 h

Son Sardina

Camí Passatemp, 123 · 07120 Palma
bibsonsardina@a-palma.es
De dilluns a dijous de 9 a 11 h
Divendres de 9 a 12 h
De dilluns a divendres de 16 a 21 h
Dissabtes de 9 a 13 h

Son Ximelis

Cap Enderroc, 14 · 07011 Palma
Tel. 971 791 233
bibsonximelis@a-palma.es
De dilluns a dijous de les 15.30 a les 21 h
Divendres de les 10 a les 13.30 i de 15.30 a 21 h
Dissabte de les 9 a les 13 h

[índex]

editorial 4

Cinquanta anys i més

dossier 5

L'Obra Cultural Balear: 50 anys fent país

entrevista 16

Jaume Mateu

miscel·lània 23

Jaume Lladó

el semàfor 24

Oficina dels Drets Lingüístics

racó econòmic 25

No estam per coverbos

llibres 26

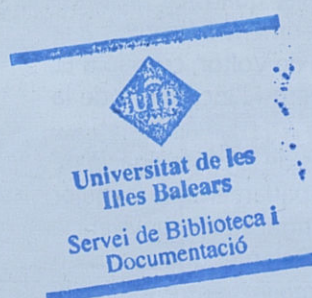
Llegir fa tornar guapos

art 29

Robert Ferrer Martorell: geometries orbitants

cinèfàgia 33

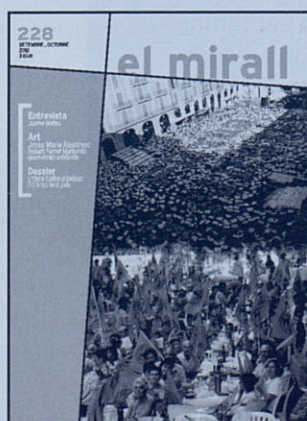
Més IVA és menys cinema

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5110690298

EL MIRALL

REVISTA CULTURAL

Setembre - octubre de 2012
Núm. 228**Edició:**
OBRA CULTURAL BALEAR**Publicació:**
Associació EL MIRALL
C/ de Jaume Ferran, 60
07004 Palma**Adreça electrònica:**
<http://www.ocb.cat>
comunicacio@ocb.cat**President:**
Jaume Lladó**Director:**
Joan Guasp**Cap de redacció:**
Esther Balaguer**Consell editorial:**Jaume Lladó
Pere Bueno
Joan Guasp
Joan Miquel Chacon
Gabriel Matas
Macià Calafat**Publicitat:**
Santi Adrover**Producció, administració
i publicitat:**Tel.: 971 72 59 37
Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma**Delegació a Barcelona:**Omnium Cultural
C/ de la Diputació, 276, pral.
08009 Barcelona**Delegació a València:**Acció Cultural del País Valencià
C/ del Baró de Càrcer, 37
46001 València**Disseny**
Marco Spinazzola**Maquetació i
fotocomposició**
Ecogràfic**Impressió**
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel. 971 475754**Dipòsit legal**
PM 10-1987**Agraïments**
Paraula. CSL

[editorial]

Cinquanta anys i més

L'any 1962, ara fa cinquanta anys, naixia l'Obra Cultural Balear (OCB) amb l'objectiu de defensar i promoure la llengua i la cultura pròpies de Mallorca. Ben aviat, l'OCB es va convertir en un referent social i polític per a tots els qui lluitaven pel ple reconeixement de la llengua catalana i per la recuperació de l'autogovern. Els primers anys foren durs. S'havia de nedar i guardar la roba, perquè, en ple franquisme, els drets fonamentals eren molt limitats i la tolerància cap a les manifestacions culturals i lingüístiques distintes de la castellana era molt minsa.

Han passat cinquanta anys i un munt de coses. Amb l'esdeveniment de la democràcia, l'OCB va encapçalar les demandes d'autogovern, que varen desembocar en la famosa manifestació per l'autonomia del 1977. I, a poc a poc, passa a passa, l'OCB es va convertir en una de les principals entitats de la societat civil mallorquina.

Distints presidents i juntes directives han imprès el seu tarannà a l'entitat, amb unes prioritats diferents, marcades per l'etapa històrica que els va tocar viure. Una de les primeres tasques fou la formació de professionals de la llengua per poder impartir classe en català, quan fos possible. Després, hi hagué l'època de la reivindicació autonòmica i una altra d'oferiment de serveis a la població: cursos de català, retransmissió de TV3 i Catalunya Ràdio per mitjà de Voltor, creació d'EL MIRALL... Més endavant, va caldre defensar l'aprofundiment de l'autogovern i l'increment de la presència del català en l'educació i la funció pública.

Ara ens trobam en una situació inèdita, molt diferent de les anteriors. Des de la promulgació de la Llei de normalització lingüística el 1986 amb el consens de tot l'espectre parlamentari i la major part de la societat civil, les Illes Balears havien viscut una època de pau lingüística i convivència pacífica entre les persones de diferents sensibilitats quant al tractament dels idiomes que conviuen dins els nostres límits. La Llei de normalització lingüística era un acord de mínims entre tots. N'hi havia que volíem molta més presència del català en l'àmbit públic i privat, d'altres ho trobaven molt, però tots ens conformàvem a canvi d'un consens que permetia un cert joc al govern de torn.

La decisió unilateral del Govern presidit per José Ramón Bauzá de rompre aquest consens i emprendre un camí de retrocés en el reconeixement dels drets lingüístics dels habitants d'aquestes illes representa un canvi radical de la situació que s'havia viscut fins ara. La modificació de la Llei de la funció pública, que elimina el requisit de saber català per a la gran majoria de places de funcionari; la campanya per reduir l'ensenyament en català, i, en definitiva, l'esforç d'aquest govern per tornar a col·locar la nostra llengua en una posició d'inferioritat legal respecte del castellà, obre un escenari nou que ens legitima a reclamar un nou marc legal que superi la situació actual però, també, per què no?, l'anterior, derivada d'un consens ara definitivament trencat.

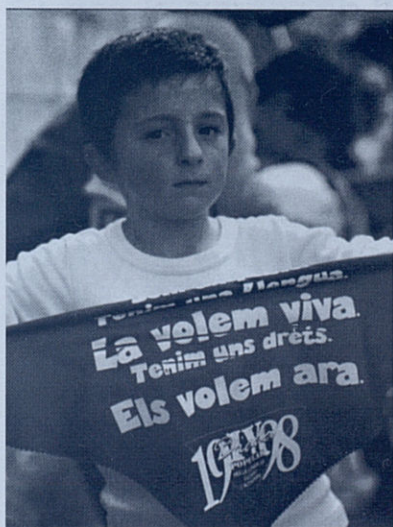
Dins aquest nou context s'obren noves possibilitats per a l'Obra Cultural Balear. A l'igual que ho féu en els moments més difícils de la transició, ara li toca liderar el mallorquinisme per aconseguir un compromís de canvis legislatius després de les properes eleccions. Uns canvis que haurien de retornar el català al lloc que li correspon com a única llengua pròpia de les Illes Balears i que haurien de comptar amb el major consens possible. Aquest és el repte principal que té ara l'OCB. Una OCB més necessària que mai. Una OCB que, si no existís, caldria inventar-la.

Molts d'anys, Obra Cultural Balear.

[dossier]

COORDINACIÓ: PILAR ARNAU I SEGARRA / MACIÀ CALAFAT BELLVER

L'Obra Cultural Balear: 50 anys fent país

L'any del cinquantenari de l'OCB

TEXT: TOMEU MARTÍ

L'Obra Cultural Balear compleix el desembre d'enguany 50 anys. L'entitat, presidida per Jaume Mateu, no tan sols arriba a aquest mig segle d'existència amb un impressionant full de serveis al país i amb unes perspectives de futur il·lusionants, sinó que també pot exhibir un present robust i sòlid, enterbolit només pels intents d'ofec per part dels governs actuals presidits per Bauzá, Salom i Isern.

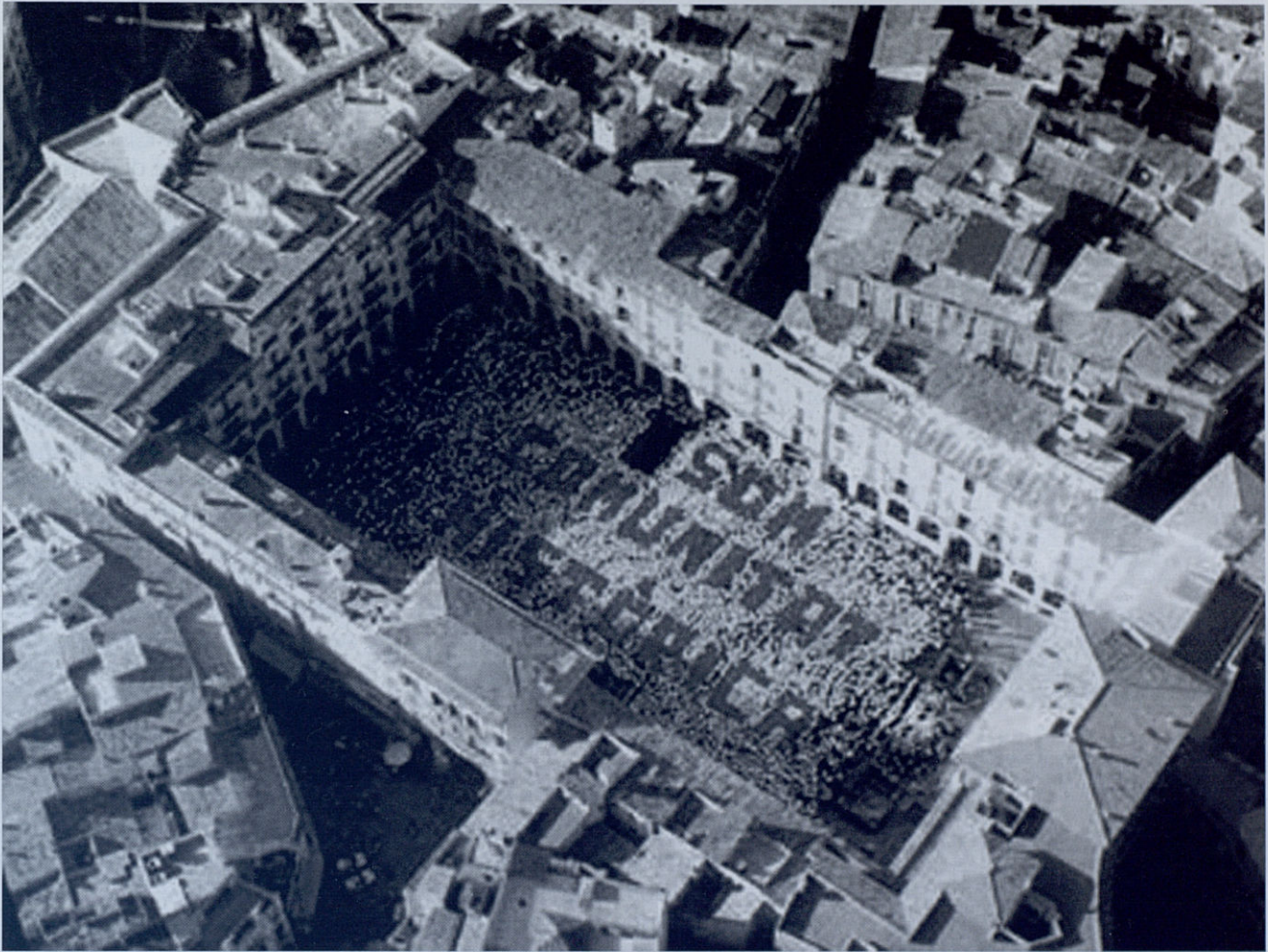
L'OCB és avui la xarxa social més extensa i forta de les Illes Balears, i continua consolidant-se, creixent i reforçant-se. L'OCB és avui una organització amb un equip de dinamització a la seu central de Palma format per un equip mixt de professionals i voluntaris que treba-

lla en els diversos àmbits que abasta l'entitat: dinamització cultural, dinamització lingüística, Oficina dels Drets Lingüístics, treball intercultural, comunicació, mobilització social, interlocució amb les institucions públiques i amb la societat civil, reflexió en qüestions de país, xarxa territorial...

L'OCB disposa avui de vuit locals a tot Mallorca: Inca, Manacor, Lluçmajor, Algaida, Campos, Sant Joan, les oficines centrals a Palma i la seu institucional de Can Alcover.

L'OCB té avui 31 delegacions actives a altres tants municipis de Mallorca a les quals cal sumar la dotzena d'entitats amigues a dotze localitats més. Les delegacions i les entitats amigues són autèntics motors de dinamització cultural al seu municipi i abasten la gairebé totalitat del territori a Mallorca.

La força principal de l'OCB són totes les persones compromeses amb l'entitat que treballen de ma-

nera voluntària en les línies de feina abans esmentades. Avui l'OCB té al voltant de 350 persones que treballen setmanalment i de manera voluntària en les tasques de l'entitat. Voluntaris actius que participen i donen vida a les delegacions territorials i a les comissions sectorials i que són el vertader motor de l'Obra.

L'OCB és membre de les xarxes per la llengua, la cultura i el país en l'àmbit de Mallorca i de les Illes Balears, en les quals participa juntament amb Acció Cultural de Menorca, l'Institut Menorquí d'Estudis, l'Institut d'Estudis Eivissencs, l'OCB de Formentera, l'Associació Vuit d'Agost, l'Associació de Festes de Santa Maria i Joves de Mallorca per la Llengua.

L'OCB participa també a la Federació Llull, que treballa en l'àm-

bit dels Països Catalans juntament amb Òmnium Cultural i Acció Cultural del País Valencià.

L'OCB és present a les xarxes europees que coordinen esforços per treballar en favor de la diversitat lingüística arreu del continent europeu i que són reconegudes com a interlocutors vàlids per les institucions de la Unió Europea.

L'OCB, per descomptat, és ben present en totes les xarxes virtuals, i també des d'aquestes exerceix la seva tasca dinamitzadora en favor de la llengua catalana, la nostra cultura i el nostre país.

L'OCB és, també, el motor d'una xarxa sectorial d'organitzacions que treballen a Mallorca en favor de la llengua catalana en àmbits ben di-

ferents. En aquest sentit cal esmentar la tasca que fan associacions agermanades amb l'OCB com Paraula. Centre de Serveis Lingüístics, Joves de Mallorca per la Llengua, el Moviment d'Escoles Mallorquines, l'Associació Voltor i el Grup Blanquerna.

L'OCB és una entitat amb gran capacitat d'incidència en la societat mallorquina i amb una capacitat de mobilització popular que supera les 50.000 persones, tal com es va demostrar el passat 25 de març amb la manifestació «Sí a la nostra llengua», que esdevingué una de les

mobilitzacions més importants de la història de les Illes Balears.

Avui, l'OCB té 4.000 socis, veritables protagonistes del present de l'entitat i que són els que amb els seus doblers i el seu compromís fan possible una entitat robusta amb capacitat per resistir quan és el moment de resistir i amb capacitat d'avançar quan les condicions socials i polítiques així ho permeten.

Cal destacar que el nombre d'associats ha crescut en gairebé un mil·lenar des que el mes d'octubre passat es posàs en marxa la campanya «Ara sí». Avui, malgrat la terrible situació econòmica que viuen les Illes Balears, continua creixent el nombre de persones que s'associen a l'OCB, en un gest senzill, gairebé simbòlic, però al mateix temps ple de força i capaç de generar una gran energia positiva en favor de la nostra llengua, la nostra cultura i el nostre país.

L'OCB d'avui és, per descomptat, també, Can Alcover, que, a banda de ser la seu institucional de l'entitat i acollir una exposició permanent dedicada a recordar la figura, l'obra i el temps de Joan Alcover,

també és el centre cultural més dinàmic de les Illes Balears, obert a totes les persones i a tots els col·lectius creadors de cultura i amb capacitat per acollir i generar activitat cultural gairebé diàriament.

L'Obra Cultural Balear, en el cinquantenari de la seva fundació, continua fidel als principis fundacionals de l'entitat i a l'esperit dels seus impulsors i fundadors. Al mateix temps, s'ha sabut dotar dels instruments necessaris per escometre la seva tasca en les condicions que requereixen els temps actuals.

Per ventura aquesta és la millor explicació de l'èxit d'aquesta aventura que ja dura 50 anys: l'OCB s'ha sabut adaptar sempre als temps que li ha tocat viure.

Actualment, l'OCB és un generador permanent d'activitats culturals. Treballa en la promoció de l'ús social de la llengua catalana, en la defensa dels drets lingüístics dels catalanoparlants, en la integració dels nouvinguts, en la promoció de la idea de ple autogovern per a les Balears.

L'OCB posa al servei de la societat mallorquina i de la cohesió social tota aquesta força, i així ho ha demostrat amb la darrera campanya popular que ha promogut, que amb el lema «Mallorca, m'agrada!» (www.mallorcamagrada.cat) ha mobilitzat més de 100.000 persones en la que, sens dubte, ha estat la campanya popular més potent, massiva i impactant que s'ha fet mai a les Balears.

Segurament per tot això l'OCB ara és en el punt de mira de les institucions controlades pel PP, que intenten ofegar-la mediàticament i econòmicament.

Talment com a l'època del seu naixement, l'OCB haurà d'afrontar l'any del seu cinquantenari amb la intel·ligència i l'astúcia dels qui la fundaren i la feren créixer. Aleshores se'n sortiren, i ara, amb l'ajut i la complicitat de molta gent de les Balears i de la resta dels Països Catalans, també ho farem.

Els socis fundadors de l'Obra Cultural Balear

TEXT: CATALINA MONER MORA

La postguerra fou una època de silenci per a qualsevol activitat pública en llengua catalana arreu dels Països Catalans. Com moltes altres activitats, es va interrompre l'edició del *Diccionari català-valencià-balear*. L'obra que engegà mossèn Antoni Maria Alcover va trigar molts anys a veure la llum pública, i molt probablement aquesta tasca de publicació no s'hauria pogut fer sense l'esforç constant de qui fou el seu deixeble, el filòleg menorquí Francesc de Borja Moll.

La tímida obertura del règim a partir dels anys cinquanta permeté posar en marxa propostes de caràcter cultural que s'apartaven de

l'unitarisme imperial propi de l'etapa anterior. Alguns intel·lectuals s'adonaren de la necessitat d'iniciar activitats socials a favor del patrimoni lingüístic i cultural de les Illes Balears. Amb aquesta finalitat va ser fundada l'Obra Cultural Balear.

El seu precedent va ser la creació, el 1961, d'Òmnium Cultural, entitat de defensa i promoció de la llengua i cultura catalanes, que va ser el referent dels seus homòlegs mallorquins. El projecte va prendre forma el setembre de 1962 a can Francesc de Borja Moll, on el filòleg va comunicar a un grup d'amics i coneguts la seva intenció de fundar l'entitat. La primera reunió oficial tingué lloc el 3 de desembre a les oficines de l'obra del *Diccionari*, on es va acordar que el nom de la nova entitat fos Obra Cultural

Balear. El 14 de desembre hi ha gué la segona reunió, amb una quinzena de participants, que n'aproven els estatuts i en decidiren l'organigrama. També acordaren que el socis fundadors aportassin una quantitat inicial mínima de mil pessetes, deixant oberta la possibilitat hi que els socis amb més recursos contribuïssin més. Alguns quintuplicaren la quantitat mínima establerta. L'OCB es formalitzà davant notari el 21 de desembre de 1962. Tenint en compte la precària legislació franquista en matèria d'associacions, en un primer moment adoptà la forma jurídica de societat civil. Els socis fundadors de l'Obra tenien com a objectiu, com deia l'article 1 dels Estatuts: «Impulsar i fomentar els estudis literaris, històrics i lingüístics, subvencionar llur publicació o edició i qualsevol altres activitats anàlogues o concordants relacionades amb les formes d'expressió autòctones de les Illes Balears.» La primera Assemblea General ordinària es va fer al domicili particular de qui en va ser nomenat primer president, Miquel Forteza i Pinya, al carrer de Sant Bartomeu, 17, principal, de Palma, a les 19.00 hores del 31 de desembre. Aquí començà una aventura que enguany fa cinquanta anys.

A continuació, us oferim una semblança biogràfica dels socis fundadors, per ordre d'inscripció:

Miquel Marquès i Coll (Sóller 1901-Palma 1992) fou el primer vicepresident de l'Obra Cultural Balear. De professió periodista, havia participat en la fundació de l'Associació per la Cultura de Mallorca i l'any 1936 havia signat la *Resposta al missatge dels catalans*. Va col·laborar amb Francesc de B. Moll en la represa del *Diccionari*. Després de la mort de son pare, es féu càrrec de l'edició del setmanari *Sóller*, que dirigí fins a la seva mort.

Francesc de B. Moll i Casasnoves (Ciutadella de Menorca 1903-Palma 1991),

lingüista, editor i activista, havia estudiat Humanitats, Filosofia i Teologia al Seminari de Menorca. Home senzill, humil, espontani i treballador, la seva vida va estar completament dedicada a l'estudi i la divulgació de la llengua catalana. Fou l'impulsor de l'Obra Cultural Balear, en què no volgué tenir cap càrrec directiu, tot i ser-ne el membre més actiu i emprenedor. L'any 1917, mossèn Alcover l'havia convençut perquè col·laboràs en l'obra del *Diccionari*, tasca que continuà quan aquest morí. Va fundar l'Editorial Moll, des d'on donà a conèixer els nous autors en llengua catalana, i publicà llibres de lingüística i d'ensenyament de llengües i les *Rondaies mallorquines* de mossèn Alcover, que els anys seixanta va divulgar per Ràdio Popular. Ja des dels inicis Moll dirigí els cursos de català de l'Obra Cultural Balear. Al llarg de la seva vida va rebre nombrosos reconeixements: fou doctor *honoris causa* per les universitats de Basilea, Barcelona, Palma i València, Premi Ossian a Alemanya, Medalla d'Or de les Illes Balears i de la Generalitat de Catalunya i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Fou membre del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear.

Josep M. Casasayas i Truysols (Palma 1927-2004) era advocat i fou un dels fundadors (1973) i el primer president (1973-1980) del GOB. Especialitzat en l'obra cervantina, participà en la creació de l'Associació de Cervantistes i va ser-ne director. També és autor d'una traducció al català inèdita d'*El Quixot*.

Miquel Fullana i Llompart (Palma 1905-1999), dibuixant, delineant i aparellador, havia estudiat a l'Escola d'Arts i Oficis de Palma, on va treballar durant més de vint anys amb Guillem Forteza. Va col·laborar en la construcció de la Casa del Poble, dels magatzems Alzamora, del Palau de Marivent, de l'església del Molinar, de l'hostal Arxiduc, i de les escoles de Bunyola,

Montuïri, Muro i Jaume I. Soci fundador de l'Associació per la Cultura de Mallorca, durant la Segona República milità a Esquerra Republicana Balear i fou secretari del partit a Palma. El 1935 fou elegit president de l'Associació de Dibuixants de les Balears. Conegué Moll el 1949 i s'oferí a fer els dibuixos del *Diccionari*. Fullana fou el primer secretari de l'Obra Cultural Balear i el creador del logotip de l'entitat. És autor del *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció* (1974), important contribució a la conservació del lèxic tècnic, i d'*Els deu primers anys de l'Obra Cultural Balear*. Va ser també president de la Societat Arqueològica Lul·liana (1984-88). Participà com a vocal en el primer consell de gestió de l'Obra Cultural

Antoni Fernández i Suau, nascut el 1925, és arquitecte. Persona molt vinculada a Campos, es va llicenciar en Arquitectura a Barcelona. Tornat a Mallorca, va dirigir les obres del cinema Rívoli, entre d'altres. També fou el cònsol d'Àustria a Mallorca entre 1965 i 1978. Al llarg de la seva trajectòria, ha estat col·leccionista d'antiguitats. També ha destacat com a bibliòfil, amb una col·lecció de més de 14.000 volums, una part dels quals ha donat a l'Institut Damià Huguet de Campos, al Col·legi d'Arquitectes i a la Biblioteca de Cultura Artesana del Consell. Fou el primer tresorer de l'Obra Cultural Balear.

Pau Alcover i de Haro, fill del poeta Joan Alcover, va ser president de la Secció Mallorquinista de la Congregació Mariana (1922) i un dels signants de la *Resposta al missatge dels catalans*. Participà com a vocal en el primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear. Va deixar ca seva com a herència a l'entitat, que l'ha transformada en Can Alcover-Espai de Cultura, seu institucional, centre cultural i casa museu dedicada a la memòria del poeta Joan Alcover.

Josep Coll i Bardolet (Campdevàrol, Ripollès 1912-Valldemossa 2007), pintor, estudià a Vic, a Olot, a Tours, a l'Acadèmia de Belles Arts de Brussel·les i a l'Academia de San Fernando de Madrid. El 1940 s'instal·là a Valldemossa. Va exposar a Vic, Barcelona, Mallorca i França, Bèlgica, Suècia, Noruega i els Estats Units. La seva pintura va estar centrada en el paisatge i els balls mallorquins. Va deixar la seva obra al santuari de Lluc i a la Fundació Josep Coll i Bardolet.

Bernat Vidal i Tomàs (Santanyí 1918-Palma 1971), llicenciat en Farmàcia per la Universitat de Barcelona, fou apotecari de Santanyí, cronista oficial de la vila i historiador local. Fundà el quinzenal *Santanyí*. Durant la postguerra dugué a terme una intensa activitat de promoció de la cultura catalana amb conferències, col·laboracions en premsa i reunions i lectures clandestines. Exercí un mestratge destacat sobre la generació dels cinquanta i, en especial, sobre Blai Bonet. Col·laborà en diverses publicacions periòdiques: *La Almudaina*, *Lluc*, *Raixà*, *Farmàcia*, *Nueva Insula* i *Diario de Mallorca*. L'Ajuntament de Santanyí li dedicà un carrer (1976), el declarà fill il·lustre (1982) i creà uns premis que duen el seu nom (1986).

Josep Capó i Juan (Santa Maria del Camí, 1923-1996), historiador i prevere, participà en la represa del Moviment Escolta a Mallorca. Va publicar la *Història de la vila de Santa Maria del Camí* (1980-1985) i altres llibres i articles sobre història, història de l'art i cultura popular. Fou col·laborador habitual del *Butlletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* i director de *Publicacions Coanegra*. Formà part del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear.

Bartomeu Barceló i Pons (Palma 1932) és geògraf. Estudià a les universitats de Barcelona, Madrid i La Sorbona. Ha estat catedràtic de

Geografia de la Universitat de les Illes Balears (1977), degà de la facultat de Filosofia i Lletres i vicerector d'investigació (1977-82). Va dirigir el *Boletín de la Cámara Oficial de Comercio Industria y Navegación* (57-76) i va col·laborar en la redacció del Pla d'urbanisme a les Balears i en la revisió del Pla d'ordenació urbana de Palma de Manuel Ribas Piera (1973). Fundà i dirigí la revista *Trabajos de Geografía*. Va col·laborar en la *Historia de Mallorca* de Josep Masacaré Passarius. Formà part, fins al 1968, del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear.

Tomàs Cano i Cantallops (Artà 1908-Ciutadella de Menorca 1974) fou apotecari, químic i escriptor. Llicenciat per la Universitat de Barcelona, participà abans de 1936 en la campanya per l'Estatut d'autonomia de Catalunya. Fou membre de la Reial Acadèmia de Ciències de Catalunya i Balears, i, a partir de 1961, inspector provincial de Farmàcia i cap de secció d'anàlisi de l'Institut Provincial de Sanitat. Fundà la central lletera Lactel (1943), anomenada posteriorment Agama (1958), i creà la fórmula del Laccac. També fou autor de poesies, novel·les i d'una sarsuela. A títol pòstum li fou concedida la medalla d'argent del Consell General de Col·legis de Farmacèutics.

Joan Sbert i Massanet, professor de tendències carlines, participà, a partir de 1948, en l'organització clandestina de curssets de català.

Josep Verd i Palou (Montuïri 1903-Sóller 1986) ingressà a la Congregació de Missioners dels Sagrats Cors i s'ordenà prevere. Fou prior de Lluc (1951-57) i vicari general de la congregació (1959-63). Promogué la restauració del convent i de l'església de Sóller i l'ampliació de les instal·lacions del Santuari de Lluc, i en especial del museu. Col·laborà en la revista *Lluc*. Com a poeta i escriptor, la major part de la seva obra és inèdita.

Joan Sard i Pujadas (Artà 1914-Palma 2011) fou advocat i batle d'Artà entre 1946 i 1951 i jutge de pau entre 1962 i 1967. Va promoure la cultura en els anys més difícils de la dictadura a través del Cine Oasis i del Teatre Principal, que va renovar el 1949 per a representacions teatrals, projeccions de cinema i festes infantils. També va impulsar el Club Llevant, promotor d'iniciatives culturals. El 1994 va escriure un recull de gloses dedicat a Sant Antoni. Va impulsar la Confraria de l'Endavallament i els actes de Setmana Santa de la vila. Formà part, fins a l'any 1968, del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear.

Miquel Forteza i Pinya (Palma 1888-1969), el primer president de l'Obra Cultural Balear, fou enginyer i escriptor. Estudià Filosofia i Lletres a Barcelona i Enginyeria Civil a Madrid. Era cap d'Obres Públiques de les Balears (1940-1958) i home respectat per les autoritats franquistes i ben relacionat amb l'Església, ja que el seu germà Guillem havia estat arquitecte diocesà. Poeta, traductor i assagista, fou membre destacat de l'Escola Mallorquina, amb tres reculls de poesies en què demostra un gran domini de l'idioma i de la tècnica del vers. Traduí obres de Valéry i d'Allan Poe, escrigué llibrets d'òpera i, com a assagista, publicà *Els descendents dels jueus conversos de Mallorca* (1966), que ocasionà molta polèmica.

Guillem Colom i Ferrà (Sóller 1890-Palma 1979) va ser poeta, dramaturg i traductor. Doctor en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona, fundà un col·legi de segon ensenyament a Sóller, del qual fou director (1953-62). Obtingué el Premi Ciutat de Palma de poesia el 1956. La seva obra poètica, pertanyent a l'Escola Mallorquina, de la qual fou un dels darrers representants qualificats, destaca pel lèxic acurat i ric. També fou autor de traduccions i de la tragèdia *Antígona* (1935), estrenada per

Núria Espert. Havia estat col·laborador de la revista *La Nostra Terra* i de *L'Almanac de les Lletres*. Durant la postguerra organitzà vetlades literàries al seu domicili del carrer Sanglada, a Palma (1945-1950). El 1972 n'aparegueren les memòries, *Entre el caliu i la cendra*. Fou nomenat fill il·lustre de Sóller el 1965.

Josep Mascaró i Passarius (Alaior, Menorca 1923-Palma 1996) va ser cartògraf, historiador i publicista. De formació autodidacta –va aprendre cartografia a la Legió–, es va especialitzar en arqueologia prehistòrica de Mallorca i Menorca. Entre 1952 i 1962 publicà el *Mapa general de Menorca*, el *Mapa arqueológico de Menorca* i el *Mapa general de Mallorca*, obra sobre la qual es basa el *Corpus de toponímia*. Entre 1973 i 1974 coordinà i edità la *Historia de Mallorca*, amb la col·laboració d'especialistes. Va rebre nombrosos guardons. El 1989, en col·laboració amb Joan Coromines, publicà el primer volum de l'*Onomasticon cataloniae*. Va ser acadèmic de l'Acadèmia d'Història i de la de Belles Arts de Sant Sebastià, i membre del Consell de Direcció de la *Gran enciclopèdia de Mallorca*.

Gabriel Cortès i Cortès (Palma 1903-1967), escriptor, polític i advocat, fou regidor a Palma durant la Segona República per la CEDA. Afiliat a la Falange, ocupà càrrecs en els primers consistoris dels anys quaranta. En teatre, cultivà el sainet, gènere que renovà introduint-hi nous personatges i situacions humanes. Fou Premi Ciutat de Palma de teatre el 1963 i de novel·la el 1964. Entre els seus assaigs destaca *Inquisición en Mallorca. Reconciliados y relajados 1488-1691* (1946), en col·laboració amb Miquel Forteza Pinya. Col·laborà en el *Correo de Mallorca* i després en el *Diario de Mallorca*. La seva obra pòstuma, publicada el 1985, és *Historia de los judíos mallorquines y de sus descendientes cristianos*.

Miquel Massot i Miquel (Felanitx 1940) era jurista. Llicenciat en Dret a la Universitat de Saragossa (1962) i doctorat a Barcelona (1976), des de 1984 fou catedràtic de Dret Civil de l'Escola Universitària d'Estudis Empresarials. Féu part de la comissió redactora de la Llei sobre la compilació del dret civil de les Balears (1992) i va ser autor de diversos llibres sobre dret civil i dret foral. Fou director del Rotary Club de Mallorca i membre del consell acadèmic de l'Institut d'Estudis Balearics, que presidí de 1986 a 1992. També fou membre de l'Institut Espanyol de Dret Foral i de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Balears.

Joan Pons i Marquès (Sóller 1894-1971), escriptor, historiador i crític literari, era nét de Josep Lluís Pons i Gallarza. Estudià Filosofia i Lletres a Barcelona. Dirigió *La Veu de Mallorca* amb Joan Estelrich (1917-18) i fou director de l'*Almanac de les Lletres*. El 1922 ingressà al cos d'arxivers. El 1923 fundà el *Butlletí de l'Associació per la Cultura de Mallorca*. També participà activament en la revista *La Nostra Terra*. Entre 1930 i 1965 fou director de l'Arxiu del Regne de Mallorca, on dugué a terme una important tasca de catalogació. El 1931 participà en la redacció de l'Avantprojecte d'estatut d'Autonomia de les Illes Balears. Fou president de la Societat Arqueològica Lul·liana (1937-71), i de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià de Palma i vicerector de l'Estudi General Lul·lià. Formà part del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear.

Andreu Crespi i Salom (Palma 1896-1982) fou polític, pedagog i científic. Es llicencià en Ciències a Barcelona, on participà en el II Congrés Universitari Català (1918) i presidí l'Associació Catalana d'Estudiants (1920-21). A Palma fundà, amb Francesc de Sales Aguiló, el Col·legi Cervantes (1922), des d'on inicià un projecte de renova-

ció pedagògica. El 1927 ingressà al Partit Republicà Federal i en fou elegit regidor a l'Ajuntament de Palma a les eleccions de 1931. El maig de 1931 s'afilià al PSOE, del qual va ser un dels primers intel·lectuals, i formà part de la redacció d'*El Obrero Balear*. De 1932 a 1934 fou tinent de batle de Palma. Va participar com a regidor a les comissions d'Hisenda, Foment, Beneficència i Sanitat, i impulsà el Pla de construccions escolars. Com a membre de la Diputació, s'encarregà de la Clínica Mental i de l'Orfenat. Va ser membre de la junta de l'Associació per la Cultura de Mallorca i col·laborà en *La Nostra Terra* i en el *Butlletí de la Societat Arqueologia Lul·liana*. Entre 1934-36 va ocupar la càtedra de Física i Química a l'Institut de Felanitx. El juny de 1936 signà el *Missatge de resposta als catalans*. Quan es produí l'aixecament del 1936, fou empresonat, i el setembre de 1937 fou condemnat a trenta anys de presó pel delicte d'adhesió a la rebel·lió. Fou alliberat el 1942, encara que desterrat a Alzira i inhabilitat per a la docència pública.

Ignasi Rotger i Villalonga (Pollença 1900-1990) va ser promotor cultural i amic de la família Costa. El 1936 passà a regentar la Fonda de Lluc. Posteriorment fou propietari del Club Cala d'Or i un dels promotors de la urbanització de Cala d'Or. Admirador i perpetuador de la memòria de Costa i Llobera, pagà la instal·lació d'un bust del poeta al peu del Fumat (Pollença). Fundà l'Skal Club de Mallorca (Pollença) i el 1954 es féu càrrec de l'hotel Formentor. El 1979 creà la Fundació Rotger Villalonga. Fou membre de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Sebastià de Palma. Va ser guardonat amb la medalla d'argent del Foment de Turisme de Mallorca (1983) i amb una placa de l'Associació Empresarial Hotelera de Pollença (1988).

Miquel Arbona i Oliver (Sóller 1900-Palma 1977) fou periodista i

empresari. Estudià a l'Escola Industrial de Barcelona, on es titulà com a director d'Indústries, Teixits i Tintoreres. Va participar en la redacció de l'Avantprojecte d'estatut d'autonomia. També organitzà un congrés d'esperanto (1927). Exercí càrrecs directius a la Tafona de Sóller i a la Societat Arqueològica Lul·liana i col·laborà en el *Sóller*. Un recull d'aquests articles fou publicat, el 1977, amb el títol de *Converses solleriques*. Col·laborà en el diari *Baleares*, en què aparegué per capítols la seva traducció al català de *Miss Giacomini*, de Miquel Villalonga. També publicà una biografia de Guillem Colom Ferrà (1966). Fou membre, com a tresorer, del primer consell de gestió de l'Obra Cultural Balear. El seu fill, **Pere Antoni Arbona i Pizà**, també consta com un dels fundadors de l'entitat.

Josep Forteza-Rey i Forteza fou odontòleg. Estudià Medicina a Barcelona i a Santiago de Compostel·la i Odontologia a Madrid. Va ser fundador de la Secció d'Al·lots de Muntanya de l'Associació per la Cultura de Mallorca. Treballà amb Emili Darder al seu laboratori i fou director de la clínica dental Forteza-Rey de Palma. El 1956 fou membre de la junta directiva del Congrés Internacional

d'Odontologia i va publicar diversos articles sobre endodènia.

Aina Moll i Marquès (Ciutadella de Menorca 1930), filla de Francesc de Borja Moll, és lingüista. Es va llicenciar en Filosofia i Lletres, secció de Filologia Romànica, a la Universitat de Barcelona, i amplià estudis a París, Estrasburg, Frankfurt i Zuric. Col·laborà en la redacció dels dos darrers volums del *Diccionari català-valencià-balear*. Durant la transició democràtica, participà en la promoció de la llengua i la cultura catalana, i fou membre de la primera Comissió Mixta de Transferències Estat-Consell General Interinsular. Fou directora general de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya (1980-88). És autora de llibres de text en llengua francesa i de nombrosos articles de divulgació sobre lingüística i sociolingüística a diversos diaris i revistes. Fou coordinadora de la Campanya de Normalització Lingüística.

Francesca Moll i Marquès, filla de Francesc de Borja Moll i germana d'Aina Moll, va néixer el 1932. Va dirigir, durant 17 anys, Llibres Mallorca, llibreria creada per Francesc de Borja Moll i que va dirigir els primers temps la seva muller.

Norbert Bauçà i Frontera, mort el 2011, va ser l'impressor, des de 1947, data en què Francesc de Borja Moll li cedí la propietat de Gràfiques Miramar, del *Diccionari català-valencià-balear* i dels llibres editats per l'Editorial Moll.

Carles Forteza i Steegmann, enginyer de camins, fou autor del Pla general de carreteres de Mallorca i director de les obres de construcció del gorg Blau i de Cúber. Posteriorment, va impulsar l'agroturisme *Sa Rota d'en Palerm, a Lloret*.

L'últim soci fundador va ser **Climent Puig i Farreras**, del qual no hem trobat dades.

Amb la constitució formal de l'entitat, començava una trajectòria que seria transcendental per a la llengua i la cultura de Mallorca. Les llavors sembrades per aquests prohoms donarien fruit i serien la base de l'acció d'una entitat que ha contribuït a la recuperació de les senyes d'identitat pròpies de Mallorca. Tot això mitjançant una tasca ingent que ha arribat fins als nostres dies i que, malgrat els intents d'un determinat poder polític de retrocedir en el temps, ha ajudat a construir una Mallorca orgullosa de la seva llengua i cultura. Tot va començar fa cinquanta anys, en un context històric més hostil que l'actual.

"Encara queden botigues"

Casa Domar Flores

PAPERS PINTATS I PINTURES · ARTICLES PER A ARTISTES · VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 721 483 - Fax 971 719 312 · 07002 - PALMA (MALLORCA)

Cinc veus per a una OCB en marxa

TEXT: PILAR ARNAU

L'Obra Cultural Balear ha demanat a cinc socis joves quin ha de ser el paper de l'entitat en els moments actuals. Aquí teniu un resum de les respostes.

Sebastià Maimó.

Sebastià Maimó, membre de Joves de Mallorca per la Llengua

L'OCB ha de lluitar per conservar els avanços aconseguits, i, a la vegada, per ampliar el seu espectre. Ha cercat la integració social mitjançant la llengua, però cal anar més endavant. L'OCB sempre tindrà el suport dels Joves de Mallorca per la Llengua.

Antoni Colomer.

Cati Eva Canyelles, sòcia directiva de la nova delegació de Sóller

L'OCB ha de tenir un fort caràcter reivindicatiu i defensar les consciències, no estar a la defensiva. Ha de transmetre un missatge positiu, saber integrar totes les sensibilitats lingüístiques, tothom ha de sentir-se identificat amb l'entitat:

«Si estim Mallorca, estim l'OCB!»

Ha de continuar organitzant activitats transversals, com els *lipdubs*, en què participen persones de totes les edats. A Sóller s'ha constituït una delegació de l'OCB gràcies a les trobades que férem diverses persones per organitzar el *lipdub*.

Antoni Colomer, soci i membre de la Junta Directiva de l'OCB

L'OCB ha sabut defugir la criminalització. Ha de continuar vetllant perquè la salut de la llengua sigui bona i pressionar els governants, especialment els qui tenen mecanismes municipals, perquè hi hagi i s'apliqui un marc legal favorable al català

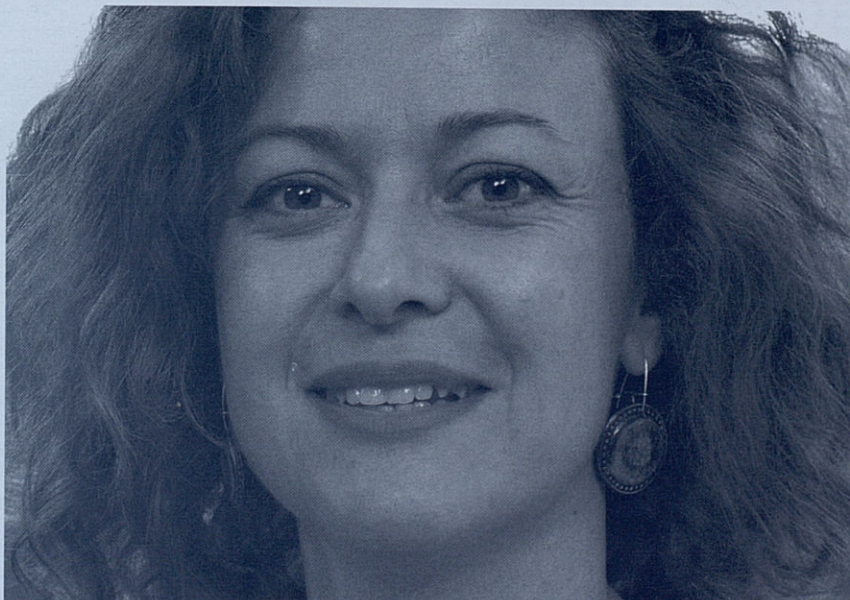

Maria Antònia Ferragut.

Rafel Sedano.

Cati Eva Canyelles.

Maria Antònia Ferragut, sòcia d'Artà

L'OCB necessita reciclar-se en alguns aspectes, per exemple, amb referència al dinar de socis de Lluc, ha de millorar i diversificar les activitats per arribar a més gent, tant joves com infants. Cada any es podria fer una festa diferent, el model de Lluc és molt estàtic.

Rafel Sedano, soci de Calvià

L'OCB ha de continuar el seu procés de modernització: ara segueix un model més obert, de rejovent de la junta directiva. Ara les delegacions no tan sols fan revistes i donen premis, sinó que també organitzen concerts i *lipdubs*. L'OCB ha sabut adaptar-se a la dicotomia cultura local/cultura del món. L'any 2003 no va saber reaccionar al canvi de Govern, però ara du a terme moltes activitats culturals i reivindicatives, i ha de continuar endavant en aquesta línia.

Els cinc socis enquestats defensen que la llengua ha de ser un element cohesionador de la societat illenca. L'OCB ha de ser l'entitat capdavantera en la promoció de les senyes d'identitat, ha de col·laborar amb altres entitats (tot respectant les línies d'actuació de cadascuna) i ha de seguir integrant noves veus. L'OCB ha de ser el motor de les consciències de la societat civil.

embat
LLIBRES

PEDAGOGIA
PSICOLOGIA
NARRATIVA
LOGOPÈDIA
CINEMA
TEATRE

HISTÒRIA
FILOSOFIA
TREBALL SOCIAL
SOCIOLOGIA
HISTÒRIA
DE LA CIÈNCIA

Ptge. Papa Joan XXIII | Centre Comercial Geranis | 07002 Palma. Mallorca. Espanya | T +34 971 713 350 F +34 971 213 641
info@embatllibres.com | www.embatllibres.com

[entrevista a...]

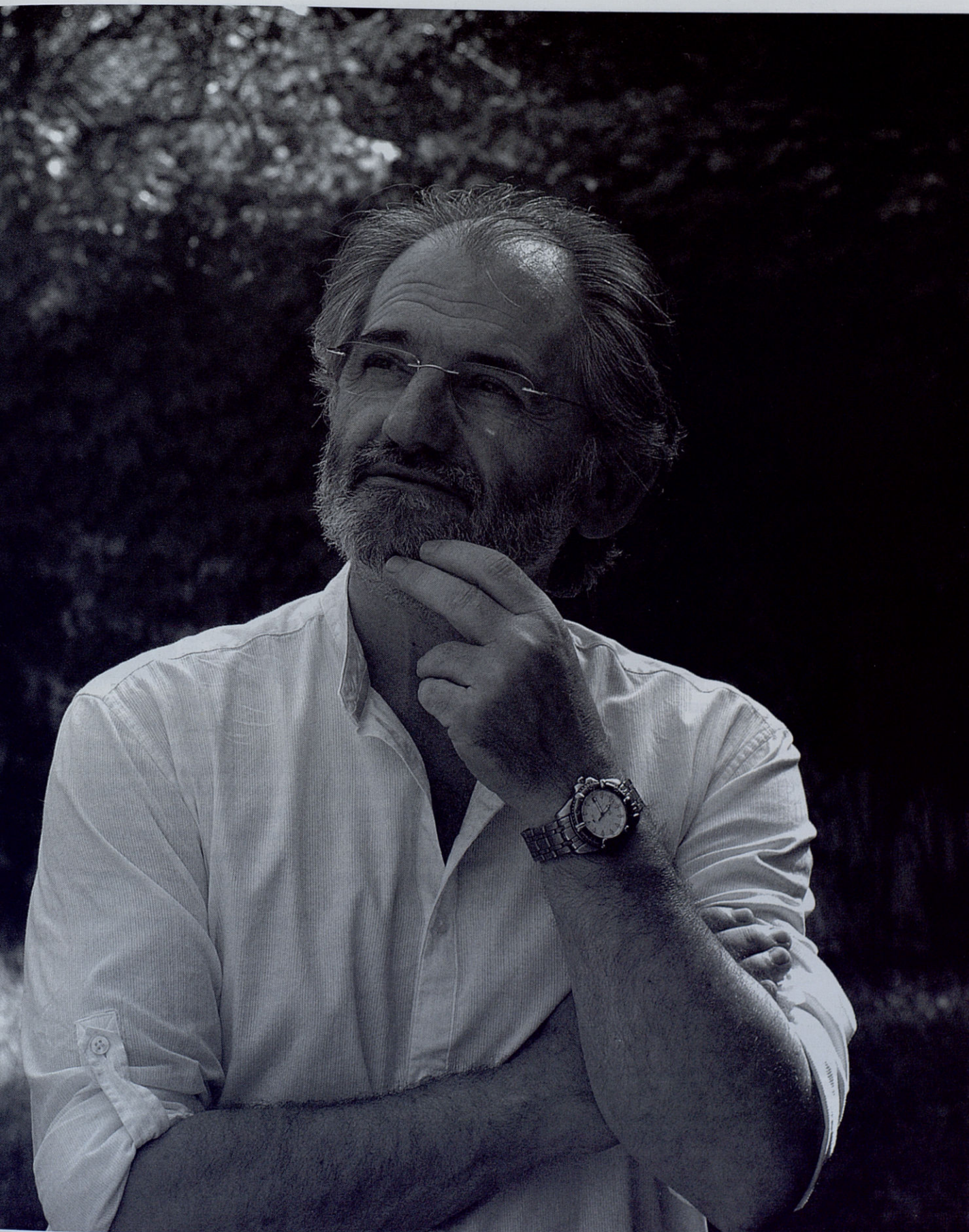
Jaume Mateu

«Un dels mèrits de l'OCB ha estat no perdre mai el pols de la realitat social»

PER MACIÀ CALAFAT

En el decurs d'aquesta entrevista, el president de l'Obra Cultural Balear, Jaume Mateu (Bunyola, 1957), fa un balanç, amb motiu del 50è aniversari de l'entitat, del seu passat, present i futur. Una evolució marcada per una tasca incansable a favor de la llengua, la cultura i el país, i per progressos i avanços condicionats pel context polític de cada moment. Mateu manifesta la seva convicció que, sense la feina feta per l'Obra Cultural Balear, no es podria entendre Mallorca tal com és ara, i que això es pot percebre clarament en la reacció ciutadana contra la política lingüística i cultural de José Ramón Bauzá.

Des de l'any 2005 sou el president de l'Obra Cultural Balear. Com ho compatibilitzau amb la vostra vida privada?

Amb altes dosis de generositat i complicitat de part de la família. D'altra banda, he comptat sempre amb el suport de la junta directiva i de l'equip de professionals, substituït ara pels voluntaris i els dinamitzadors. Entre tots miram de fer compatible la dimensió pública amb les vides familiars. I, això no obstant, l'OCB m'ha donat molt més a mi que no el que jo li he pogut oferir.

L'Obra Cultural Balear va ser fundada el 1962 per un grup de persones que formaven part de la intel·lectualitat mallorquina, encapçalada per Francesc de Borja Moll. Eren persones majoritàriament conservadores, ben vistes pel règim franquista, que seguien el model d'Òmnium Cultural.

Per ventura caldria matisar aquest punt o, en tot cas, restar-li contundència. El que perseguien els impulsors era estendre o divulgar com més millor la llengua i la cultura pròpies; per tant, convenia que

almenys els caps visibles d'aquella aventura, d'entrada, no despertassin sospites. Mantenien activitat pública en un temps en què mostrar cara per allò que era propi significava anar, no tan sols contrari, sinó contra el govern. El primer president de l'OCB, Miquel Forteza i Pinya, era el cap provincial d'Obres Públiques; per tant, per a l'autoritat, una persona principal i respectable. Ara bé, cal no oblidar que tots ells eren catalanistes, i aquesta particularitat, fossin conservadors o no, els enfrontava amb el franquisme.

La persecució franquista contra la llengua catalana va trencar clarament la continuïtat històrica. El precedent de l'OCB el trobam a l'Associació per la Cultura de Mallorca. Sense la ruptura sagnant que va suposar el franquisme segurament hauria tengut continuïtat i l'OCB no s'hauria arribat a fundar. És clar. De totes maneres,

Francesc de B. Moll, quan a les seves memòries parla de la creació de l'OCB, li dóna un marcat caràcter alcoverià. Diu Moll que, en acabar la redacció del *Diccionari català-valencià-balear*, havia arribat el moment de continuar «l'Obra» iniciada per Antoni M. Alcover incidint directament en la població, donant-li a conèixer la llengua i la cultura que compartien amb altres territoris. Moll, en aquest sentit, fugí de l'elitisme que marcava l'Associació per la Cultura de Mallorca i ja aposta per un abast molt més ampli sense renunciar, evidentment, ni al rigor científic ni a l'exigència intel·lectual.

Climent Garau ha dit moltes vegades que, mentre que Òmnium era una iniciativa d'un grup de la burgesia catalana que volia promoure la llengua i la cultura, l'OCB estava formada només per lletraferits. La frase, a més, dóna una idea de la diferència entre

Catalunya i Mallorca. Aquí no hi havia una burgesia catalanista.

Així és. La burgesia mallorquina de fa cinquanta anys no tenia res a veure amb la principatina. Francesc de B. Moll diu a les seves memòries que estava empegueït de veure com molts de mallorquins es feien molt rics i no destinaven absolutament res a millorar les condicions culturals de Mallorca, que tant els donava. Malauradament, la situació no ha canviat gaire en cinquanta anys: avui, on són les inversions en cultura pròpia dels grans empresaris illencs?

La censura franquista i les mancances econòmiques varen marcar aquells primers anys de l'entitat. Tot i així, s'hi va fer molt bona feina, especialment els cursos de llengua i cultura. Quina en fou la transcendència en aquell temps?

Cinquanta anys enrere, l'ús social del català a les illes Balears i Pitiüses era

aclaparador, tot i que fos menystingut –i ridiculitzat– pel règim franquista, que el vetava en els actes públics i a l'Administració. Però els parlants en desconeixien tant l'ortografia com la gramàtica. Per això, una de les primeres decisions que pren l'OCB és engegar cursos de català. En aquests cursos es formaven els futurs professors, i relativament en molt poc temps el nombre d'alumnes esdevingué espectacular. I arran d'aquests cursos s'organitzaren conferències que abastaven la història, la literatura catalana o la cultura popular. Per tant, la transcendència d'aquests cursos va ser enorme, tant per a Mallorca, perquè eren un agent pedagògic molt potent i desvetllador de consciències, com per a l'entitat, perquè la situà en el desolat mapa cultural de l'arxipèlag i la dotà de prestigi. I en nasqueren les primeres delegacions.

I així arribam als darrers anys del franquisme,

ESTOP
ESTUDIS TOPOGRÀFICS

FOTOGRAFIA-TOPOGRAFIA-PROJECTES

- Plànols Topogràfics
 - Mesuraments
 - Replanteigs
- Fotografies aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes agrícoles
- Estudis mediambientals

Plaça Rosselló, 4A, 3r - Tel. 971 72 33 56 Fax 971 71 89 01
www.estop.org E-mail: estop@estop.org

ecogràfic
disseny

blanquerna, 11-1º · 07003 · palma
971 723 819 · 649 670 163
ecografic1@gmail.com

quan l'entitat, presidida per Climent Garau, va aixoplugar nombroses iniciatives dels sectors que combatien el règim. Això va tenir un important paper en la revitalització de l'entitat.

L'OCB va néixer defensant els postulats democràtics en un règim polític que els deplorava. A les escorrialles del franquisme, quan el règim inicia un procés d'obertura absolutament tutelat, l'entitat acull de mica en mica nombroses iniciatives que s'enfrontaven amb la dictadura franquista. Aquesta obertura de l'entitat a sectors nous que incidien i insistien més en el canvi social n'afermà encara més la transversalitat política. Si fins aleshores es tenia la impressió que l'entitat era conservadora, en la dècada dels setanta del segle passat desapareix aquest retret. I és clar que l'entitat hi guanya en presència pública, en nombre de socis i en capacitat d'interlocució –i també de mediador– amb tots els sectors culturals i politicosocials, un valor que encara ara conserva.

La mort de Franco va obrir esperances de canvi social. Són els anys del Congrés de Cultura Catalana, de l'Estatut de Cura, de la gran manifestació per l'autonomia –coneguda per l'anècdota de Josep Maria Llompart repetint «català, català, català». Fins a quin punt l'OCB va aconseguir els objectius que s'havia marcat?

Un dels mèrits de l'OCB, a

banda de la claredat expositiva dels seus objectius, ha estat no perdre mai el pols a la realitat social i actuar d'acord amb aquesta realitat. El fet d'haver-se adaptat al pols ciutadà del tardofranquisme i de la Transició fa que l'entitat afegeixi una pota més al seu lema. Si fins aleshores el seu nord eren la llengua i la cultura pròpies, en aquests anys hi incorpora l'objectiu del país. S'obren de cop perspectives de millora en tots els sentits, sobretot els polítics, i del que es tracta és de fer valer les nostres propietats com a poble en un escenari que apunta a una descentralització. En paral·lel, en aquells moments, els sectors gonelles acuiten molt, la qual cosa força l'OCB a redoblar el seu esforç en defensa de la unitat lingüística. D'aquest afany, el crit de Llompart per contrarestar les veus que es deixaven sentir entre els manifestants. Els objectius de l'OCB, durant aquests anys convulsos, no tan sols s'aconsegueixen (se seguien fent cursos de català, cicles de conferències i el ritme d'obertura de delegacions no cessava), sinó que s'afermaren.

L'autonomia degué suposar un cert bany de realisme per a una generació que havia cridat «Llibertat, amnistia, estatut d'autonomia». No obstant això, es va crear un marc d'autogovern el principal fruit del qual va ser la Llei de normalització lingüística de 1986, aprovada per

unanimitat. Com valoràrieu aquests primers anys d'autonomia?

La divisió *autonòmica* de l'Estat espanyol no es va fer amb criteris objectius de necessitat, sinó per afeblir les nacions històriques. Les Balears vàrem clamar per ser comunitat històrica en una de les mobilitzacions més nombroses i per ser tractades com les autonomies de primera. Al final, no va ser així. D'altra banda, el domini territorial del català es va dividir en tres i es va prohibir la federació de comunitats. Davant aquest panorama, l'OCB es posiciona clarament a favor del més alt sostre autonòmic possible i de convertir la llengua catalana, pròpia de les illes Balears i Pitiüses, en la llengua de relació, de l'Administració pública i dels mitjans de comunicació públics. Participa en els debats sobre l'Estatut d'autonomia, aprovat el 1983, en el qual s'aconsegueix que es determini que la llengua pròpia de les Illes és la catalana. Tres anys més tard s'aprova, amb el màxim consens possible, la Llei de normalització lingüística, que, si bé encara no s'ha desplegat totalment, sí que ha servit per avançar en un procés que mai no ha presentat el ritme que calia. La valoració és positiva, perquè es parteix d'una base sòlida, però decebedora quant al grau d'aprofundiment en la presència i l'ús social de la nostra llengua.

Una fita d'aquells anys va ser la recepció de

TV3 a Mallorca, impulsada per Voltor.

Va ser capital, tant per als territoris de parla catalana com per a l'entitat, disposar d'un mitjà de comunicació massiu íntegrament en català. A les Illes, fins al 2004, no disposàrem de televisió pública; només l'ens públic estatal TVE ofería en la nostra llengua i de dilluns a divendres l'Informatiu balear. L'OCB havia intentat engegar una ràdio, projecte que hagué d'abandonar en no aconseguir l'autorització administrativa. Per això, aprofitant un buit legal, l'OCB decideix comprar per subscripció popular uns terrenys a la serra d'Alfàbia per ubicar-hi els repetidors que permetien rebre i emetre el senyal de la Televisió de Catalunya. I val a dir que s'aconseguí un suport popular molt alt. També aconseguí incorporar en el dial radiofònic els canals de ràdio de la Corporació Catalana de Mitjans de Comunicació. La recepció ha ajudat, i molt!, al procés de difusió i prestigi de la llengua pròpia.

I arribam així als anys noranta, que varen ser una època d'importantes mobilitzacions a favor de la llengua i el país. Varen començar amb la campanya «Volem comandar a ca nostra» i varen continuar amb les diades per la llengua i l'autogovern, i amb els Acampallengua i Correllengua dels Joves de Mallorca per la Llengua. Era una il·lusió o s'hi varen construir uns fonaments sòlids?

El desplegament autonòmic, després de quaranta anys de dictadura, despertà moltes esperances de canvi profund, sobretot pel que feia a l'autogovern i al tractament de la llengua pròpia. L'OCB es va apropar i obrir a tots els sectors i agents socials, sindicals, empresarials, culturals o polítics. Es tractava d'aglutinar esforços per fer més forta i compar-tida la nostra cultura, amb la llengua catalana per estandard. I amb aquesta finalitat s'organitzen les mobilitzacions que esmentaves i les activitats de Joves de Mallorca per la Llengua. Que amb aquests actes sensibilitzadors multitudinaris es va crear una base sòlida ho demostra la reacció ciutadana a l'allau d'invectives contra el català que han marcat el primer any de govern de José Ramón Bauzá.

Durant aquesta darrera etapa d'autogovern hem assistit a canvis polítics cada quatre anys, des de 1999 fins a 2011, i, per tant, a can-

vis en la política lingüística. Sembla que no ha estat possible arribar a consensos entre les forces polítiques per fer avançar l'ús del català.

Jo parlaria més d'avanços tímids i d'estancaments excessius. Fins ara, amb governs conservadors s'avançava poc, o es quedava en via morta, i amb governs progressistes s'avançava una mica més; no gaire, tanmateix. Els retrocessos es donen ara, amb la presidència de Bauzá, que ha creuat claríssimament la línia vermella que marcaven els enunciats de la Llei de normalització lingüística. José Ramón Bauzá ha decretat la substitució lingüística, i totes les administracions públiques governades pel PP segueixen disciplinadament l'ordre. És el Partit Popular que ha romput el consens que, fins ara i ni que fos de manera precària, s'havia establert quant a la normalització de l'ús del català. O per ser més precís, el Partit Popular de José Ramón Bauzá, perquè no

s'ha d'oblidar que les lleis marc que regulaven l'ús de la llengua pròpia a les Illes s'havien aprovat amb majories conservadores. És la facció més retrògrada d'aquest partit la que ha trencat el diàleg, i tira dret emparant-se en una majoria parlamentària que no es correspon amb la majoria social favorable a l'emancipació del català.

Els darrers sis anys i mig l'OCB ha crescut d'una manera molt important en socis i en presència territorial; ha inaugurat Can Alcover; ha posat en marxa iniciatives d'acostament als nous mallorquins, i ha organitzat campanyes de mobilització popular tan important com el SUS Mallorca, el Cafè per la Llengua o «Mallorca m'agrada». Quin balanç en feis?

Molt positiu. L'OCB, tot i les dificultats econòmiques que pateix i els intents per desacreditar-la, continua essent l'entitat civicocultural de referència a l'arxipèlag. Amb Can

Alcover d'ambaixador, hem demostrat que val la pena lluitar per l'ànima de les nostres illes. Gràcies a un equip de professionals excel·lent, als voluntaris i a la complicitat dels socis, la veu clara de l'OCB se sent arreu i amb la potència que mereix aquest país nostre. Les tres grans campanyes que has esmentat han servit, primer, per amplificar el missatge d'autoestima integrador i compartit, i també per congregar més actius i complicitats en la tasca irrenunciable per dignificar el país i la seva gent.

Al llarg del període autonòmic els avanços en matèria lingüística han estat molt clars; ara ens trobam en un moment d'involució, amb atacs a l'Administració pública, a l'ensenyament i als mitjans de comunicació social. Com veis aquestes agressions i les respostes que s'hi estan donant des de la societat civil?

L'OCB sempre ha sostingut que cap agressió lingüísti-

GRUP AVA
Viajes
Martel
BAL. 029 M/D

CIRCUITS MES DE NOVEMBRE

ESCAPADA A MADRID
DE L'1 AL 4 DE NOVEMBRE 399 euros

NAVARRA I PAÍS BASC
DEL 18 AL 23 DE NOVEMBRE 448 euros

LA MANXA I LA RUTA DEL QUIXOT
DEL 12 AL 23 DE NOVEMBRE 448 euros

VALL D'ARAN
DEL 26 AL 30 DE NOVEMBRE 360 euros

SEVILLA, CADIS I JEREZ
DEL 11 AL 16 DE NOVEMBRE 350 euros

Grups amb sortida des de Palma

Oms, 50 · 07003 · Palma (Mallorca) · Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · A/e: ventas@viajesmartel.com
www.martel.es

ca pot quedar sense resposta, tenint ben present que aquesta contesta ha de ser contundent i inequívoca, i feta des del respecte. És evident que l'agressivitat institucional contra la llengua pròpia que practica el govern Bauzá reclamava una resposta important, incontestable. La manifestació de dia 25 de març, de les més nombroses que hi ha hagut a Mallorca, no es pot minimitzar. Tampoc no es pot menysprear la resposta dels pares dels infants del primer ensenyament al plebiscit encobert que, de manera arterosa, presentà el conseller Rafel Bosch: més d'un 80% escolliren el català com a llengua d'iniciació a la lectoescriptura. El mateix

es pot dir de les més de 12.000 al·legacions presentades a la modificació de la Llei de la funció pública. I a totes les altres iniciatives ciutadanes, des de la campanya «Enllaça't» fins a les vagues de fam de Jaume Bonet i Tomeu Amengual, per posar-ne dos exemples. Mai en la història moderna de les Illes no s'havia vist una resposta tan gran i clamorosa, i mantinguda, de rebuig a una política lingüística, cultural i social. La majoria més absoluta dels ciutadans ha entès que el nostre Govern actua contra nosaltres i, en conseqüència, hi expressam l'oposició.

Tot això arriba en un context en què l'OCB fa

els cinquanta anys, una edat venerable per a qualsevol associació d'aquest país. Com ho celebrareu?

Amb la modèstia que sempre ha servat l'entitat i que, dissortadament, també ens imposa la crisi econòmica. Dia 10 de juny tingué lloc el primer acte en una trobada de socis a Lluç, en el decurs de la qual homenatjarem els socis de més de quaranta anys i recordarem els fundadors. Però l'acte central d'aquesta efemèride serà la Nit de la Cultura, que celebrem al desembre al nou Auditori de Manacor.

Hem parlat molt del passat, però, per acabar, quina pensau que hauria de ser l'Obra Cultu-

ral Balear del futur?

Essencialment la que ha estat fins ara: una entitat independent de tota opció política, permanentment connectada amb la realitat i tostemps al servei del país; una entitat que segueixi esforçant-se per augmentar els suports personals, la xarxa territorial i el gruix de voluntaris i dinamitzadors. Dissortadament, l'estatus de la llengua nostra no és ni el desitjable ni el que li correspon per ser la històrica. Per això, almenys en el futur més immediat, haurà de continuar essent la força sensibilitzadora i mobilitzadora necessària per mantenir enarborat l'estendard de tot allò que ens personalitza com a poble. Haurà de continuar treballant a fons la conscienciació i la reivindicació, sabent de cert que cap esforç no ha estat, ni és, ni serà balder. Cinquanta anys de vida ens diuen que la realitat sociolingüística actual de les Illes seria molt pitjor sense l'acció esforçada de l'OCB.

La revista per als més joves
feta a les Illes

VISITA'NS
AL WEB

www.esquitx.cat

subscriu-t'hi!

[miscel·lània]

JAUME LLADÓ

L'Institut Ramon Llull celebra l'Any Alcover

LLLL institut
ramon llull

Dins el marc de la celebració de l'Any Alcover, l'Institut Ramon Llull (IRL), amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears (UIB), organitza diverses activitats que tenen com a objectiu aprofundir el coneixement de la figura d'Antoni Maria Alcover, estudiar-ne la producció literària i desenvolupar mecanismes d'internacionalització de la seva obra.

Aquestes activitats programades comptaran amb la presència d'experts internacionals en literatura popular i conte tradicional, entre els quals destaquen estudiosos com ara Christine Shojaei-Kawan, Carme Oriol, Josiane Bru, Rafael Beltran, Isabel Cardigos, Jaume Guiscafré, Josep Antoni Grimalt o Michèle Simonsen. La idea bàsica d'aquest projecte de l'IRL és impulsar l'estudi i la difusió de l'obra d'Alcover entre els professionals, acadèmics, editors i traductors estrangers perquè així, a través seu, es pugui donar a conèixer l'obra de mossèn Alcover, encara poc coneguda fora del nostre territori.

L'IRL ha organitzat unes quantes sessions de treball d'accés limitat als investigadors en què s'analitzaran alguns dels aspectes més universals de l'obra d'Antoni Maria Alcover. Però també hi haurà accions obertes al públic, com, per exemple, una taula rodona i una xerrada sobre el present i el futur del conte tradicional. Les activitats es faran a la seu de l'Institut Ramon Llull de Palma i a la UIB els dies 29 i 30 d'octubre. Aquestes s'inclouen en el programa d'actes per celebrar el 150è aniversari del naixement d'Antoni Maria Alcover.

Raixa tornarà a obrir les portes

El Consell de Mallorca vol tornar a obrir Raixa al públic i recuperar-ne tota l'esplendor. En aquests moments du a terme la darrera fase de les obres del projecte museogràfic i la restauració dels jardins de la finca.

L'objectiu que s'ha marcat la institució insular és posicionar la possessió en el panorama cultural de Mallorca com a espai de visita indispensable per conèixer una part important de la història de Mallorca. En aquest sentit, el centre de visitants de Raixa pretén difondre els valors històrics, arquitectònics, mediambientals i antropològics que hi ha representats a la finca.

El centre d'interpretació, d'una banda, incorporarà noves tecnologies audiovisuals i, de l'altra, mantindrà l'esperit històric de la casa. Així, el projecte per a la museografia de Raixa preveu tres espais diferenciats, el primer estarà dedicat a la possessió de Raixa com a finca de muntanya, el segon es basarà en la figura del cardenal Despuig, i el tercer es destinarà als deu municipis que formen part de la serra de Tramuntana, declarada patrimoni mundial per la UNESCO en la categoria de paisatge cultural. Aquest projecte, finançat pel Consell Insular per mitjà de les inversions estatutàries, disposa d'un pressupost de 999.000 euros.

Pel que fa a la restauració dels jardins, el projecte està finançat per la Fundació Biodiversitat i té un pressupost de 4,7 milions d'euros. Aquest projecte consisteix en la rehabilitació integral de l'entorn de la finca, i inclou la restauració dels jardins, dels espais dedicats a l'agricultura i la ramaderia, i de la superfície forestal de la finca.

[el semàfor]

VERMELL

A Ana Maria Aguiló i Garcías, María José Bauzá i Alonso, Rosa Maria Bauzá i Colom, José Ramón Bauzá i Díaz, Lourdes Bosch i Acarreta, Margalida Cabrer i González, José María Camps i Buenaventura, Antoni Camps i Casanovas, Margarita Durán i Cladera, Jaime Fernández i Juan, Óscar Fidalgo i Bestard, Llorenç S. Galmés i Verger, Miquel Àngel Jerez i Juan, Eulàlia E. Llufríu i Esteve, Maria Virtudes Marí i Ferrer, Gabriel José Martí i Ballester, Francisco Mercadal i Alabern, Manuel José Monerris i Barberá, Catalina Palau i Costa, Pere Palau i Torres, María Asunción Pons i Fullana, Margarita Prohens i Rigo, Pere Rotger i Llabrés, Fernando Rubio i Aguiló, Maria Salom i Coll, Alejandro Sanz i Benejam, Margalida Serra i Cabanellas, Vicent Serra i Ferrer, Misericordia Sugrañes i Barenys, Santiago Tadeo i Florit, Carolina Torres i Cabañero, Josep Torres i Cardona, Antònia Vallès i Ramis i Carlos Luís Veramendi i Mestre, els noms dels 34 diputats que han votat la reforma de la Llei de funció pública, que vulnera l'Estatut d'Autonomia i desprotegeix els drets lingüístics dels ciutadans de les Illes Balears. Els seus noms mereixen un record especial en la història de la persecució política de la llengua catalana.

GROC

Als batles i regidors del PP que continuaran demanant el coneixement de català per fer feina als ajuntaments respectius. La seva actuació no els pot servir de coartada per justificar el seu suport a l'aprovació de la Llei de funció pública.

VERD

A la ciutadania de les Illes Balears, de diferent edat, ideologia i condició social, que s'ha mobilitzat i es continuarà mobilitzant a favor dels seus drets lingüístics. En les seves mans estarà que en el futur es puguin rectificar els resultats d'una votació que retorna la llengua catalana a l'estatus de l'època franquista. Amb el seu suport i la seva implicació, la llengua pròpia recuperarà la seva situació de normalitat.

OFICINA DELS DRETS LINGÜÍSTICS

L'Oficina dels Drets Lingüístics és un mecanisme de defensa contra les agressions lingüístiques pel fet d'expressar-se en català. Si heu patit alguna agressió o discriminació per raons de llengua, podeu fer-ho arribar a l'Oficina pels mitjans següents:

Correu electrònic: drets@ocb.cat

Correu postal: Oficina dels Drets Lingüístics

Carrer de Jaume Ferran, 60

07004 Palma

Telèfon: 971 723 299

[racó econòmic]

No estam per coverbos

BIEL MATAS

Qui sap si quan es publiqui aquest article ens hauran encolomat més novetats o quin serà el carrerany de mesures i xifres que encalenteixin encara més aquest estiu. Però posats a contar una poc part d'allò que coneixem, són interessants algunes reflexions que ens criden l'atenció.

Com en surt de malparada la cultura, especialment espectacles, teatre, cinema, música, representacions...; un sector en què l'augment de l'IVA representa un daltabaix sense precedents. Passar del 8% al 21% suposa apujar un 162% aquest impost. Gravar el consum cultural legal pot abocar el públic al consum il·legal, generar dèficit de consum i tenir una repercussió en el petit format desastrosa. És situar la cultura a un nivell de luxe. Heu sentit cap esglai per part de «las autoridades culturales de las islas»? Ni tan sols per l'augment de l'IVA turístic, al qual tant s'oposava Bauzá i tota l'hoteleria. *Ni mu*, sinó de genollons i foto amb el ministre...

Pel que fa al capítol d'enganys i mentides, no tenim espai suficient per comentar-lo, però, a més de les inconsistències i les sorpreses, cal indicar el sens fi de les previsions de l'FMI, que en només onze dies del passat juliol duplicà les previsions després de les retallades de Rajoy, augurà una recessió més gran i xifrades macroeconòmiques que fan por. Incomprensible.

Veim com la premsa internacional ironitza sobre els eufemismes que el Govern espanyol empra per

no anomenar pel seu nom tot allò que li resulta desplaent; com els polítics fan gala d'un posat quixotes i enfora del rigor; com són de mentiders compulsius, *trileros* que es creuen que val enganar els mercats i les autoritats europees fent les mateixes trapes que fan al seu electorat i als ciutadans espanyols. Deien que la seva «*sola presencia*» a l'executiu seria suficient per donar la volta a la situació (Montoro 2010: «*Que caiga España, que ya la levantaremos nosotros*»), i basta observar la prima de risc des que governa Rajoy per veure que no ha estat així. En lloc de sincerar-se, justifiquen el seu fracàs amb el recurs de «*la herencia recibida*», quan comprovam que les autonomies i els ajuntaments en pitjor situació són els que ha governat el PP.

Per arrodonir totes aquestes declaracions tèrboles, cal esmentar la poca veritat de les explicacions del president arran del rescat financer quan va afirmar que era ell qui havia pressionat (abans era: «*A mí no me han presionado*») i que es tractava d'una línia de crèdit que no afectava el dèficit públic, o les del ministre Guindos en assegurar que «*no hay el más mínimo rescate al respecto*», quan l'ajuda prové del

Fons Europeu de Rescat, o la frase tan mastegada que això ajudarà les famílies i les empreses i que fluirà el crèdit, etc. La realitat és que aniran a provisions i que d'entrada el crèdit es restringirà. Finalment, tot es plasma en el MOU (*Memorandum of understanding*), en el qual tal vegada no hi ha condicions explícites però sí implícites.

Dels homes de negre de Montoro, més val no parlar-ne, però sí del discurs que culpabilitza les comunitats autònomes de la crisi, amb un clar rerefons recentralitzador que ja hem anunciat altres vegades. Això i l'andana contra la funció pública avalen un clar desmuntatge del que queda de l'estat de benestar. Una nova excusa per a un nou escrit.

Dins el pot de les essències mentideres, no podem deixar de banda aquest executiu balear, que ho relativitza tot segons la conveniència del partit, com ara la darrera hipocresia econòmica d'incloure una partida de 200 milions d'euros en els pressuposts només per «adobar i maquillar» el dèficit pressupostari, ja que no es podran gastar. Enginyeria financera.

Però no totes les operacions maquillatge acaben bé en aquesta comunitat...

Llegir fa tornar guapos!

BIEL MESQUIDA

Tota època és bona per a la relectura, la vertadera lectura, però l'estiu sempre m'ha convidat a tornar als llibres o als autors estimats. Rellegesc amb fruïció aquesta obra pòstuma de la magnífica donota, amiga i escriptora Xesca Ensenyat, *Una altra vida* (Leonard Muntaner Editor). La vèrbola d'aquesta novel·la té totes les subtileses i els sabors de l'orfebreria ensenyatesca, en què el llenguatge més popular i el més savi s'entrecreen per fer unes brodaries magnífiques. El personatge de Laida, la filla petita d'una família de pescadors, reuneix totes les tesselles d'aquest mosaic que és el llogaret vorera de mar en què hi ha tot un conjunt de personatges que ens contenen les seves vides vulgars, riques, singulars, especialíssimes que em captiven una cosa de no dir. Un llibre que

és aquest moaré com les escates del pagre, com la capa que du na Laida per cantar la Sibil·la, que fa aigües i sempre et fa companyia de la bona.

Hilari de Cara és un poeta de bon de veres que acaba de treure *Via Bàltica* (Editorial Denes), un llibre de poemes que ha guanyat el IV Premi Carles Salvador a València. Són versos esquerps, durs, difícils, que arriben com fletxes disparades amb cura per trobar el punt sensible que volen excitar. Tot passa en un país amb grans boscos, homes de llavi esquiu, llops assassins, un mar infinit, raspalls de gel sòlid, cérvols ferits, llim de terra negra, senglars, paraules escrites al moll de l'os, una claror llarga sense ombres de muntanyes... El fulgor de la neu em deixa llegir la passió d'un home dins una terra plena d'arestes i de fredors, dins un uni-

t e n d è n c i e s
[llibres]

vers de mordales i mossecs, dins un nord just assus-suaquines, ens diu la seva. Un cant ple de modulacions harmòniques rovellades i fastuoses, purulentes i plenes d'esbarzers, una veu rogallosa, ronca i gebrada que canta la misericòrdia, la recerca de la misericòrdia.

Andrea Camilleri és un dels meus autors més estimats de novel·la negra. Ara acab de passar un guster amb *L'edat del dubte* (Edicions 62), que té tots els ingredients que li deman a un escriptor així: una trama ben dibuixada, uns interrogants forts, un desplegament de solucions plenes de paranys, una forma d'amarar el lector i no deixar-li ni un moment de repòs. La traducció és de Pau Vidal, i això vol dir que ha aconseguit un català funcional que fa anar llatí l'enjòlit d'aquest mort anònim que cal desentranyar. Aquest cadàver desfigurat d'un home que han trobat en un bot neumàtic al port de Vigata es converteix en el catalitzador d'una intriga en què l'alegre i simpatiquíssima Laura Belladonna té molts de trumfos i sobretot el de posar davant la tessitura de jutjar-se a si mateix un Salvatore Montalbano ple d'humor, ironia i molts de dubtes existencials. En una paraula: magnífica. Una novel·la d'un suspens altíssim que ens fa viatjar a aquesta Sicília tan estimada i que ens ofereix una

gran companyia. Després d'una bona migdiada estiuenca, Camilleri és com un gelat tan fresc com ple de sabors. Molt recomanable!

MÉS TRESORS LITERARIS! Som un fan de Sándor Márai des que el vaig descobrir. Aquest novel·lista hongarès va néixer a Kassa l'any 1900. Ara aquesta ciutat pertany per la dinàmica de la història a Eslovàquia. Va fer els estudis a Budapest, on començà a escriure i on triomfà en el món de les lletres sense deixar mai de lluitar contra les dictadures nazi i comunista. S'exilià l'any 1948 a Suïssa i a Itàlia, i partí després als Estats Units, on va morir als vuitanta-nou anys. Em va entusiasmar *L'última trobada* (o *Quan les espelmes s'extingeixen*), que fou el primer llibre seu que vaig devorar. Però també he passat gust amb *L'herència d'Eszter*, *Divorci a Buda*, *L'amant de Bolzano*, *La dona justa*, *La germana* i *La gavina*, totes publicades en bones traduccions a l'Editorial Empúries. Ara acab de llegir *Alliberament*, que succeeix durant les quatre setmanes del setge soviètic de Budapest. Erzsébet és una al·lota de vint-i-cinc anys que amaga el seu pare, un científic important. Ella també sobreviurà a la guerra enforinyada en un soterrani de l'edifici on viu. Un duríssim i extraor-

dinari testimoni de l'horror d'una batalla històrica.

José Cardoso Pires és un novel·lista portuguès que per la seva gran categoria ha tingut mala sort: poques traduccions i mala difusió. Ara ens n'arriba *L'hoste de Job* (El Gall Editor), que fou la seva segona novel·la, en què mostra la capacitat per transformar una escenografia molt senzilla (un poblet perdut en un secà, una església, un quarter, quatre cases i poca cosa més) en un fresc social en què els soldats, els pagesos i les dones tenen una força popular que ens defineix l'esperit d'un país d'una forma finíssima i intel·ligent, sense caure mai en la denúncia barata dels realistes socialistes de torn. Escriptura plena de ritme, personatges que agafen gruix i dimensions, diàlegs molt àgils i una energia poètica de la bona fan d'aquest llibre una peça sensacional. Hi ha homes vençuts per la misèria, hi ha valentes dones que reclamen pa per als seus fills i feina per als marits, hi ha un militar nord-americà, l'hoste, que dirigeix uns exercici de tir assistit pels portuguesos, hi ha un Job que simbolitza la gent de poble, que rep aquest militar vingut d'un món superior i que recull espoletes al camp de tir per revendre-les. Hi ha una força literària que es contagia al lector i el meravella.

el mirall
amb el suport de

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

Realització, manteniment,
rega i neteges forestals

GOMARIZ S.L.
Jardiners

Ecojardineria

Camí de Can Frontera, travessa II, núm. 4 · Tel. 971 60 11 25
Tel./fax 971 60 76 46 · Pla de na Tesa - 07141 MARRATXÍ
jardiniers@gomariz.info - www.gomariz.info

A LA TRANSICIÓ NO HI VA HAVER DESFRANQUITZACIÓ! Potser aquesta és una de les claus de la cosa. A Alemanya, al final de la Segona Guerra Mundial, sí que hi va haver un procés fort, autèntic i real de desnazificació. M'ho conta un catalanòfil alemany, A. C., que m'explicava que des de l'ensenyament primari fins a la universitat hi havia assignatures que recuperaven la memòria històrica i mostren els horrors del nazisme. L'any 1946 el novel·lista Hans Fallada va escriure, impulsat pel seu editor, el llibre *Jeder stirbt für sich allein* (*Tot-hom mor sol*), que Ramon Monton ha traduït magníficament al català amb el títol *Sol a Berlín* (Edicions de 1984). És una obra que recoman amb passió perquè conta una feta que m'ha impressionat molt i de la qual no tenia ni idea. Otto i Elise Hampel eren un matrimoni que vivia a Berlín durant el III Reich. Ella

treballava en una associació femenina i ell en una empresa de mobles i, a més a més, pertanyia a una organització vinculada amb el partit nazi. L'any 1940 Alemanya va ocupar França sense cap problema important. El matrimoni Hampel duia una vida domèstica tranquil·la com nombrosos milions de petitburgesos alemanys, amb un conformisme i una submissió totals al nazisme. Fins que una feta els trastornà: Elise va saber que el seu germà havia mort en l'ocupació francesa. I allò va ser el començament d'una nova vida: decidiren actuar contra el Reich i contra Hitler. Varen escriure dues-centes postals i una dotzena de cartes en què deien tota casta de pestes del nazisme, del dictador, i cridaven a la desobediència civil. Disortadament el 1943 varen ser descoberts, inculpats, jutjats i executats. Si anau a Berlín, podeu visitar el carrer d'Amsterdam, núm. 10, on hi ha

una placa dedicada a la seva memòria. El llibre *Sol a Berlín* és una dolorosa meravella, perquè d'una forma senzilla i clara ens relata la vida quotidiana sota el III Reich i hi podem veure un aspecte terrible del nazisme que ens ha quedat desenfocat per mor de l'enlluernament i el xoc que ens ha produït l'holocaust: des de 1933 a 1945 una gran part de la població alemanya vivia dins la indignitat més absoluta, entre el silenci davant el genocidi del poble jueu, la corrupció, les delacions, els odís, les enveges, la degradació moral, l'arbitrarietat i la por. Fa feredat! Llibre necessari i catàrtic per conèixer d'on venim, qui som, on podem acabar i com podem lluitar contra molts d'aquests mals que encara existeixen, més que mai amb la crisi, en el si de la nostra societat neofranquista, hipòcrita i corrupta. GUSTOSA LECTURA!

Obre els ulls

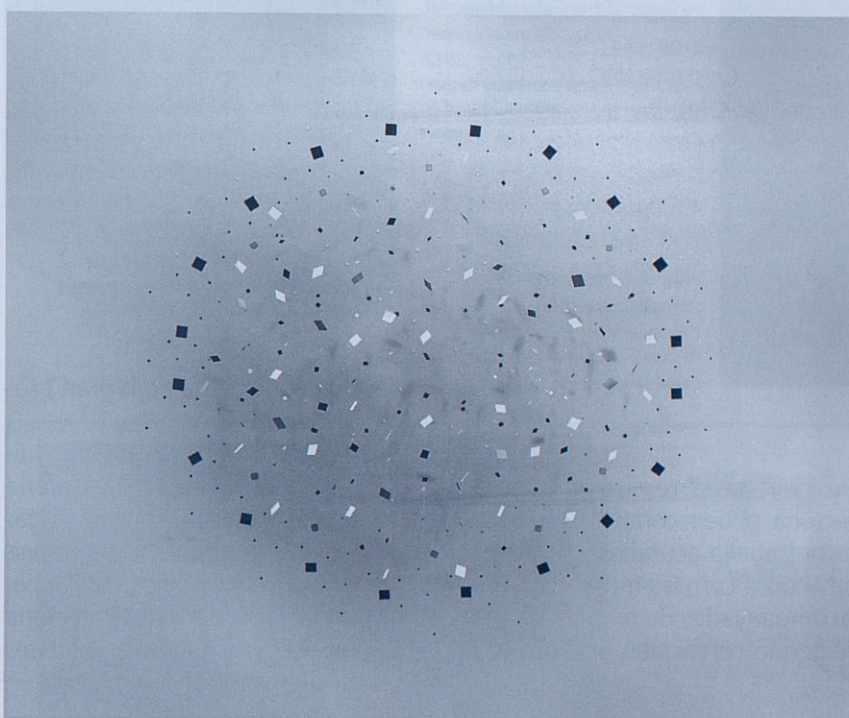
Cirurgia ocular amb làser integral. Més ràpida, més segura.

971 20 15 12 • www.iom.es

Robert Ferrer Martorell: geometries orbitants

TEXT: JOSEP MARIA ALAMINOS

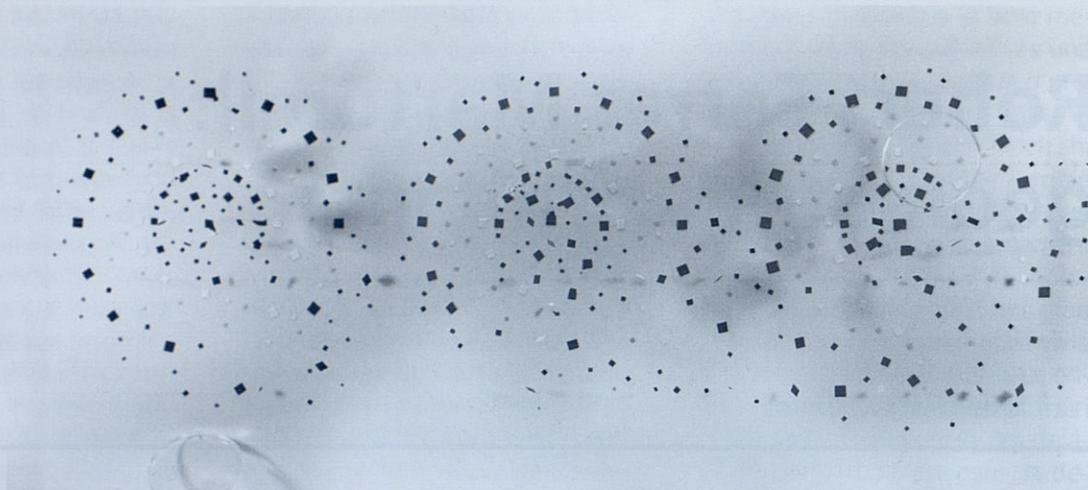
Sèrie Cicles. Metacrilat, fusta, fil i paper. 110 x 135 x 19 cm. 2012.
Imatge cortesia de l'artista i Addaya Centre d'Art Contemporani

Òrbites en construcció és el títol de l'exposició que presenta Robert Ferrer Martorell (València, 1978) a Addaya Centre d'Art Contemporani, a Alaró, un centre que destaca com a espai impulsor d'atractives propostes artístiques en el panorama de la plàstica actual a Mallorca. Així ho demostren les mostres individuals i col·lectives programades per Tomeu Simonet i Nadège You, amb artistes significatius com Alfred Lichter, Toni Barrero, Dani Ensesa, Ting Ting Chen, Biel Bover, Joan Àvila, Julià Panadès, Alba Navas, Xavi Muñoz, Yolanda Adrover o Paz Alcoverro, entre d'altres.

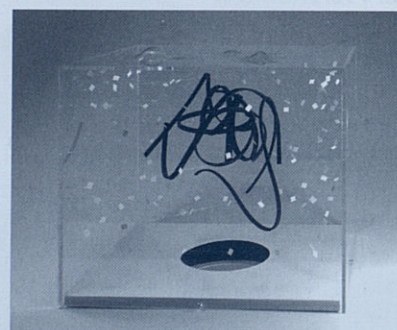
Aquesta és la segona mostra que Robert Ferrer Martorell presenta a l'espai alaroner, després de la mostra *El misteri dels cicles*, feta l'any

Sèrie Cicles. Metacrilat,
fusta, fil i paper.
51 x 110 x 9,5 cm.
2012.
Imatge cortesia de l'artista i
Addaya Centre d'Art
Contemporani

Sèrie Cicles. Metacrilat,
fusta, fil, mirall i paper.
27 x 28 x 24,5 cm. 2012.
Imatge cortesia de l'artista i
Addaya Centre d'Art
Contemporani

Vista de l'exposició a
Addaya Centre d'Art
Contemporani. Imatge cortesia
de l'artista i Addaya Centre d'Art
Contemporani

2010, en la qual presentava ja les seves caixes de metacrilat amb papers de colors flotant en l'espai, i d'altres amb composicions geomètriques construïdes amb papers vegetals, plaques d'escuma o plan-

xes de feltre. Si revisam la seva trajectòria, podem comprovar que l'artista treballa acuradament tant la seva obra com les mostres que fa, acompanyades de magnífics catàlegs que certifiquen una evolució

lúcida i equilibrada amb gran projecció de futur.

Des de la primera exposició individual, l'any 2007, a la Galeria Mediterrània de Palma, ha organitzat mostres importants en espais institucionals i galeries de Palma, València, Girona, Alaró, Barcelona i París. Ha participat en nombroses

www.esrefugi.es

ESQUÍ SNOW	ESCALADA	BARRANCES ESPELEO	VIAQUES	MONTEANYA TREKKING	CAMPING	ORIENTACIÓ	CURSOS

DES DE 1976

ES REFUGI

ESPORTS D'AVENTURA

Via Sindicat, 21, Pati. 07002. Palma de Mallorca, Illes Balears. T 971 71 67 31. A/e refugi@base.net

mostres col·lectives amb les galeries amb les quals treballa, i en fires d'art contemporani a París, Barcelona, Seül, Bogotà i Madrid. Enguany n'ha fet dues individuals: *Llum en extinció*, al Palau de la Música de València, i *L'ombre de chaque orbite*, a la galeria Lina Davidov de París.

Estabilitats i simetries. Ritmes i harmonies

En *Òrbites en construcció* hi trobam una evolució lògica en la producció de Robert Ferrer Martorell. Les composicions geomètriques se centren en el cercle, que compon l'espai amb els quadrats de papers que leviten agafats per fils invisibles. Els quadrats, de diferents mides i colors, conformen estructures simètriques i equilibrades, que transmeten sensacions d'una tensa quietud i estabilitat,

fràgil, subtil. La mirada es concentra en el conjunt, en les òrbites que defineixen els elements exteriors, i que circumden els quadrats interiors, d'un color diferent però en perfecte equilibri geomètric.

L'artista juga amb els conceptes d'unitat i separació, creant àmbits reflexius que tenen connexions amb els postulats de l'abstracció postpictòrica, i que treballen, en el camp de l'abstracció geomètrica, artistes de renom com el veneçolà Jesús Rafael Soto. En aquesta mostra, Robert Ferrer Martorell planteja noves lectures que parteixen de realitzacions anteriors, depurant un llenguatge que constitueix ja un vocabulari propi inconfusible. Ara, a la importància del cercle, hem d'afegir la rellevància que adquireix la llum, imprescindible en les obres, que veuen les seves formes modificades per la deformació de la pròpia estructura, i el treball que

l'artista fa a les caixes de metacrilats, modificant-les i creant noves lectures i perspectives de la seva obra.

Les obres capten l'atenció de l'espectador per la seva simplicitat, producte d'un procés complex de meditació. Són obres en què conviuen allò immaterial, allò aeri, la transparència, la lleugeresa, la lluminositat, la corba, l'ombra, la síntesi, l'abstracció, el cercle, allò racional i allò sensible. Obres en què el moviment té una rellevància especial. Es tracta d'un moviment real, potencial, virtual, il·lusori, imaginari, especulatiu, associatiu... Obres que conviden a la contemplació i a la reflexió.

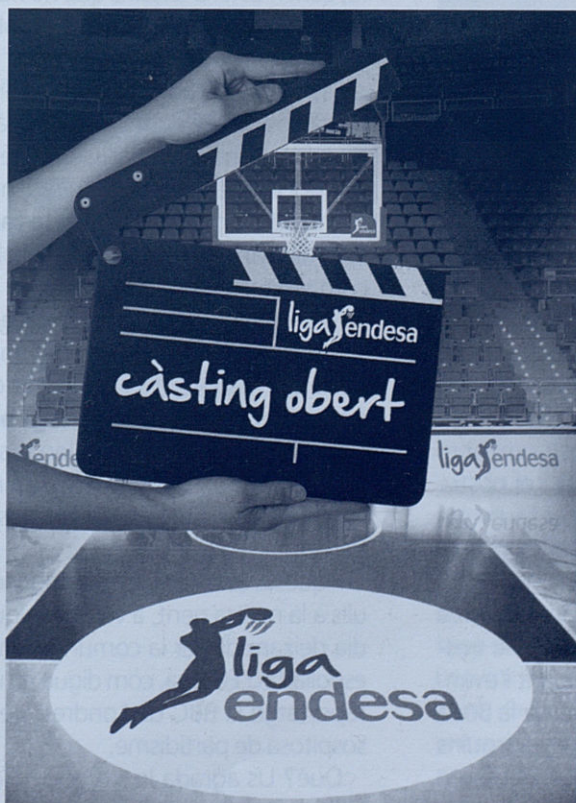
Robert Ferrer i Martorell

Òrbites en construcció

Addaya Centre d'Art

Contemporani, Alaró

Fins al 7 d'octubre de 2012

apunta't al càsting

per ser una de les noves estrelles de la Lliga Endesa

Grava el teu vídeo explicant el motiu pel qual vols sortir en el proper anunci de la Lliga Endesa

Entra a www.ligaendesa.com/casting per conèixer les bases de participació i segueix els passos per penjar el teu vídeo

Podràs guanyar fins a 750 €

Si el teu vídeo és el més votat a la xarxa, tindràs dos accessos Vip per assistir durant el cap de setmana, amb totes les despeses pagades, a la SuperCopa Endesa

anima't, no perdis temps!
la Lliga Endesa, la fem entre tots

Orgullosos dels Jubilats per Mallorca

TEXT: PERE MOREY SERVERA

Es jai de sa barraqueta tenia un joc de cartes, un sac i una perera, que s'havia fet beneir pel Bon Jesús quan anava pel món i que tenien unes virtuts especials. Amb aquests tres ormejos va assolir de guanyar una partida d'ànimes al **Dimoni** i deixar la **Mort** enfilada a la perera fins que ell va voler, i és que els jais i les jaies, a les rondalles, són unes persones sàvies, assenyades, dipositàries dels valors i tradicions del nostre poble.

Nosaltres, els Jubilats per Mallorca, també som una colla de jais i jaies, el nostre joc de cartes no és màgic, però hi tenim uns trumfos que els manquen, i molt, als qui ens coman-

den: **vergonya, dignitat i responsabilitat**, i amb aquests volem desemmascarar els **dimonis** mentiders dels mitjans de comunicació, que el poder empra per empresonar les ànimes de tanta gent de bona fe, i evitar la **mort** de la nostra manera de ser, la nostra llengua i el nostre paisatge, que, a més del seu valor espiritual, és la base de la nostra economia.

Per això, els Jubilats per Mallorca hem pres aquesta iniciativa de trescar per tota l'illa escampant l'evangelí —que ja sabeu que vol dir la Bona Nova— que no tots els mallorquins estam disposats que ens facin veure per figures, llanternes, i que els ases

volen (bé, a l'avió Palma-Madrid n'hi he vist ben sovint, i sempre a primera classe).

Aquí sabem que per cuinar caragols se'ls ha de tirar dins l'aigua freda i encalenticir-la a poc a poc, i això és el que volen fer: afeblir a poc a poc la nostra llengua per robar-nos l'ànima, **aquesta gent** ja ens va robar els doblers i ara es passeja **ben ufana i ben superba** pel carrer en lloc d'estar fermada davall la pastera, com n'Estel d'Or, fins que no hagi tornat fins a doblar i malla tot allò que ens prengueren.

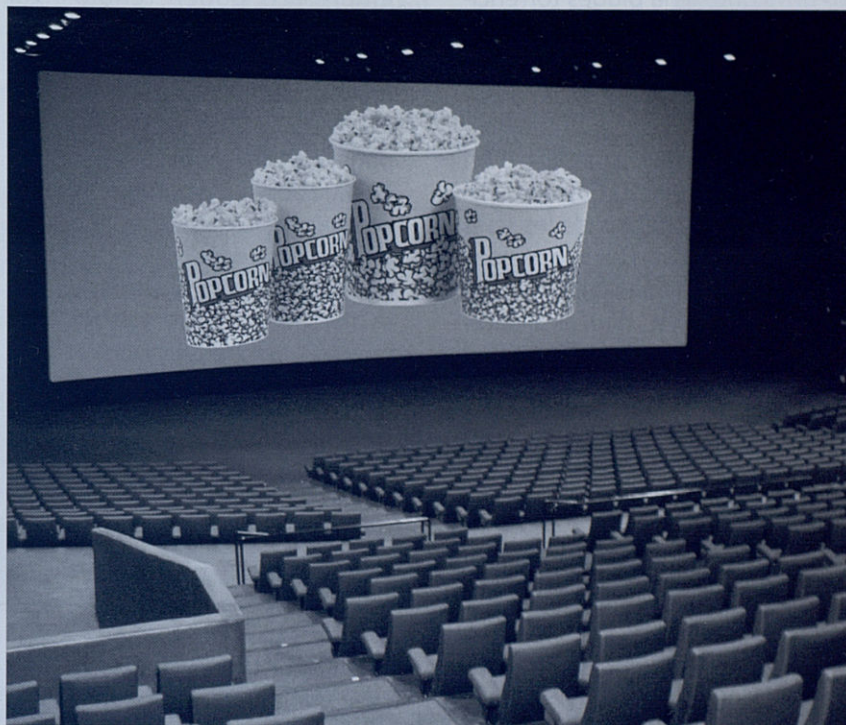
Els tenen **la raó de la força**: diaris, ràdios, televisions, fins i tot guàrdies de la porra que apallissen la gent que vol expressar la seva opinió; nosaltres sols tenim **la força de la raó**, i per això anirem de poble en poble, com els deixebles de Jesús.

Retallen l'educació per fer de nosaltres un poble de bàmbols, més bons de manejar i més barats de pagar, perquè **mentre hi hagi beneits, hi haurà vius**; retallen la sanitat, a veure si ens morim d'una vegada; no sé per què no ens gasegen directament!

Aquesta és la nostra tasca, obrir els ulls a la nostra gent, a veure si algun dia deixam de ser la comunitat més espoliada d'Europa, com digué en un reportatge la BBC de Londres, gens sospitosa de partidisme.

Què? Us agrada la situació? No? Idò agafau el timó!

Més IVA és menys cinema

TEXT: MATÍAS VALLÉS

Una vegada que hem transcendit les inevitables bufonades de Twitter –«IVA Espanya», Arriva Espanya»–, ens endinsam en la significació que es desprèn de l'elevació de l'impost sobre el consum cinematogràfic a cims estratosfèrics. Sense necessitat de la intervenció màgica de Rajoy, es podria haver escrit un article preguntant-se si les sales d'exhibició sobreviurien a la pròxima dècada. Amb la pujada inevitable de les entrades, podem calibrar si aquest article quedarà englobat d'aquí a un any en la secció de televisió, per

parlar d'un altre gènere en via d'extinció. Ara mateix, la població dels cinemes mallorquins en una nit qualsevol trobaria lloc a la sala de més capacitat del gegantí multiplex de Marratxí.

Rajoy vol acabar amb el cinema perquè la família Bardem es va oposar a la guerra d'Iraq. És una forma de represàlia postmoderna, però seria irrealitzable amb un sol factor en contra, l'afició dels espectadors a les pel·lícules espanyoles. La mort del cinema entra en la llarga llista de les injustícies sense resposta perquè no preocupen a nin-

gú. Un articulista conscienciat matísaria aquí que ha de corregir-se aquesta arbitrarietat. No obstant això, quan surts de presenciar la lamentable *Impávido*, advoques per la restauració de la censura. Hauries preferit un IVA del 150% que hagués fet prohibitiva la visita a la sala. La collita del cinema amb la marca Espanya només se salva els anys que hi ha pluges torrencials, de *Torrente*.

Si em tornen els doblers abonats per *Impávido*, estic disposat a pagar quinze euros per una sessió de *El irlandés*, l'extraordinari xou d'un sol home de Brendan Gleeson. Cal recordar que el negoci de les sales d'exhibició se centra en la restauració, l'obligatori complement de crispets i refresc que associa el cinema a la promoció de l'obesitat. Admetem que la majoria de pel·lícules fan molta gana, però en

uns cinemes mallorquins es ven una botella de coca-cola de mig litre i no gaire freda per 3,90 euros. Una oferta d'aquesta marca oferia quatre litres pel mateix preu. En una inspecció visual, el públic entre el qual em trobava no pertany al segment que s'entreté a Port Adriano o Nikki Beach. Per tant, potser la pujada de l'IVA és insuficient, si els empresaris poden rendibilitzar aquestes tarifes.

Atès que una pel·lícula deixa el mateix gust de boca que un menjar, la meua proposta consisteix a pagar l'entrada a la sortida, valgui la paradoxa. L'abonament seria proporcional a la satisfacció causada per l'experiència. Els cinemes no haurien de preocupar-se, els espectadors supervivents són majoritàriament benèvols i els costaria reconèixer que han sacrificat miserablement dues hores de la

seua existència. Els més vius intentaríen fingir la indiferència per estalviar-se uns euros, encara que sona masoquista evitar uns segons de plaer amb tan prosaïc objectiu. A més, no està llunyà el dia en què pugui quantificar-se el grau de fruïció de l'espectador que abandona una sala. N'hi ha prou de prendre-li una mostra de sang i fer-li una anàlisi *in situ*. La màquina corresponent adjuntaria el preu de la localitat a les hormones secretades durant la sessió.

Admetem que la proposta sembla estranyament radical amb la tecnologia a la nostra disposició. Recordau, tanmateix, que les bogeries d'avui són la ciència del demà. Qualsevol cosa abans que sucumbir a la temptació del poder per mantenir-nos a casa. Rajoy ha restaurat el toc de queda per la via impositiva.

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JOGUINES

LLIBRES DE TEXT

MÚSICA, PEL·LÍCULES
I JOCS D'ORDINADOR
EN CATALÀ

SERVEI DE LLIBRES
ESTRANGERS

Carrer d'en Rubí, 5 - Tel. i Fax 971 71 38 21
07002 Palma (Mallorca) - quart_creixent@quartcreixent.cat
www.quartcreixent.cat

Arts
XISCO
Gràfiques

carrer del baix riera, 1 - a
tel / fax: 971 47 57 54
07008 Palma de Mallorca

EL MIRALL

FES-TE'N SOCI

Emplena aquesta butlleta amb les teves dades i envia-la al fax 971 719 385.

Nom i llinatges

DNI o NIF

Data de naixement

Adreça

Població

Codi postal

Telèfon

Telèfon mòbil

Adreça electrònica

DADES BANCÀRIES

Nom i llinatges del titular del compte

Nom del banc o caixa

Adreça i població de l'oficina

Codi del compte del client

Entitat

Sucursal

DC

Número de compte

Sol·licit que carreguin al meu compte la quota:

Marcau amb una creu la modalitat de quota elegida. El cobrament s'efectuarà anualment mitjançant la presentació del rebut al banc o a la caixa.

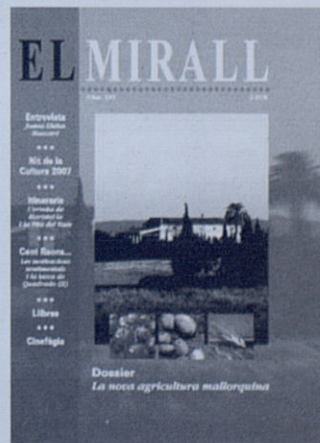
☐ 25,00 €

☐ Aportació especial (indica-ne l'import): €

Signatura de l'associat/da:

☐ Accept expressament els termes de la clàusula de tractament de dades *

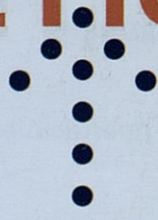
*Clàusula de tractament de dades: D'acord amb la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, les dades recollides en aquest formulari s'inclouran en un fitxer automatitzat del qual és titular l'Associació El Mirall. Les teves dades es podran utilitzar per gestionar la teva col·laboració i per enviar-te informació de l'associació i d'entitats col·laboradores. Per exercir el dret d'accés, d'oposició, de rectificació o de cancel·lació, cal que enviïs un escrit adreçat a l'Associació El Mirall, carrer del Pare Bartomeu Pou, 31, baixos, 07003 Palma.

INTERSPORT[®] **KENIA**

COMERÇ
excel·lent

MULTIESPORT

Avinguda Alexandre Rosselló, 7 - 07002 - Palma
Tel. 971 72 10 60

ARTS MARCIALS I FITNESS

Avinguda Alexandre Rosselló, 9 - 07002 - Palma
Tel. 971 72 50 64

www.intersport.es - kenia@shop.intersport.es